

BEATI

RAYMUNDI

LULLI

DOCTORIS ILLUMINATI
ET
MARTYRIS

LIBER

MAGNUS CONTEMPLATIONIS
in Deum.

JUXTA MOGUNTINAM EDITIONEM
in folio Anni MDCCXL.

IN VARIOS TOMOS DISTRIBUTUS.
Tomus XII.

PALMÆ MAJORICARUM
anno MDCCXLVIII.

Superiorum permissu.

Typis Viduæ Frau Typogr. Regiæ
Audientiæ.

D. Michaelis Prus Præbiteri.

RAYMUNDI

LULLI

DOCTORIS ILLUMINATI
ET

MARTYRIS

MAGNUS LIBER

CONTEMPLATIONIS

IN DEUM.

VOLUMEN III.

LIBER V.

DISTINCTIO XXXIX.

DE AMORE.

CAPUT CCCV.

*Quomodo pater & filius & maritus uxor &
cognati & vicini & domini & servi &
extranei ament se ad invicem.*

1.

a.

*DEUS sapiens, qui for-
mas & illuminas pru-
dentiam tuorum servo-
rum! qui vult cog-
noscere amorem, qui
est inter patrem & fi-
lium*

4 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
lium & inter maritum & uxorem & inter
cognatum & cognatum & inter vicinum
& vicinum & inter Dominum & ser-
vum & inter unum hominem extrane-
um & alium, oportet, *Domine*, quòd eum
inquirat tribus virtutibus animæ & forma
sensuali & forma intellectuali, & hanc
inquisitionem oportet dividi in *novem* par-
tes, quarum *prima* est amor, quem pater
habet erga filium, *secunda*, est amor, quem
filius habet erga patrem, *tertia* amor,
quem maritus habet erga uxorem, *quarta*
amor, quem uxor habet erga suum ma-
ritum, *quinta* amor, quem homo habet
erga suum cognatum, *sexta* amor, quem
cognatus habet erga ipsum hominem,
septima amor, quem homo habet erga
suum vicinum, *octava* amor, qui est in-
ter dominum & servum, & *nona* est a-
mor, qui est inter unum hominem ex-
traneum & alium.

2. Igitur, cùm hoc ita sit, qui in
hanc inquisitionem vult intrare, *Domine*
ne, oportet, quòd amorem figuratum
formâ sensuali inquirat in potentia sen-
sitiva

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCV. 5
sitiva & amorem figuratum formâ intel-
lectuali inquirat in potentia rationali;
quia, sicut aqua est fons, in quo inve-
nitur humiditas, ita potentia sensitiva
est fons, in quo invenitur & figuratur
amor sensualis; & sicut ignis est fons, in
quo invenitur calor, ita potentia ratio-
nalis est fons, in quo invenitur & figu-
ratur amor intellectualis.

3. *Gloriose Domine!* Sicut humanum
corpus non potest habere sanitatem, sine
directione & ordinatione & temperamen-
to potentia vegetativæ, ita amor sen-
sualis non potest esse ordinatus, nec di-
rectus in potentia sensitiva, sine ordina-
tione & directione potentia rationalis;
quia, sicut caput est directio & com-
plementum omnium membrorum corpo-
ris, ita potentia rationalis est directio
& complementum omnium aliarum po-
tentiarum.

4. b. *Creator Domine Benefactor, cui
cognoscatur omnis gloria & omnis honor!*
*Prima pars est amor, quem pater habet
erga suum filium: unde dicimus, quòd,*
quan-

quando homo amat suum filium amore sensuali tantum, quin amor intellectualis recipiat ordinationem in potentia rationali, tunc amet ipsum in forma & figura & materia, quæ sunt in potentia sensitiva & non amet ipsum in finali ratione, quæ est in potentia rationali, & ratione hujus amoris ornant homines suos filios pulchris vestibus, & eis desiderant divitias & honorationes & delectationes temporales.

5. Et, quia iste amor sensualis, *Dominine*, non recipit ordinationem in potentia rationali, habet potentia sensitiva actionem super rationalem, quam facit habere injuriosum & inordinatum memorare & intelligere & velle, & propterea parentes desiderant posse facere suos filios meliores & ditiores & honoratiores aliis, quod desiderium formatur ex falso memorare & intelligere & velle, eò quòd non sit justitia & fidelitas & veritas in amore sensuali, qui non amat justè filios indignos habere illum honorem & honorationem & divitias & pos-

possessiones, quas parentes eis congregant & procurant injurioso amore derivato ab injurioso memorare & intelligere & velle.

6. Sed, quando parentes formant amorem, quem habent erga suos filios in potentia rationali per justum & verum & ordinatum memorare, & intelligere & velle, *Domine*, tunc formatur amor sensualis in ordinata figura, & propterea amant suos filios virtuosè & amant & desiderant in eis virtutes & bonas educationes & bonos mores, & per hoc filii benè educantur à suis parentibus, qui eos educant & affuefaciunt ad justum & verum & ordinatum memorare & intelligere & velle.

7. c. *O Domine, qui es thesaurus mee anime memorantis & intelligentis & volentis tuas honorationes & tuos honores! Secunda pars est amor. quem filius habet erga suum patrem: unde dicimus, quòd filius quando est parvulus ametplùs nutricem, quàm suum patrem & suam matrem, & hoc est quia non habet in actualita-*

te

§ *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
re memoriam & intellectum in quibus
possit formari amor, quo plùs amet su-
um patrem & suam matrem, quàm su-
am nutricem; & quando puer perve-
nit ad ætatem quatuor annorum, tunc
incipit amare res pueriles & ludos plùs,
quàm suum patrem & suam matrem &
hoc facit usque ad ætatem quindecim
annorum, & ex tunc amat plùs bona &
divitias patris & matris, quàm patrem
& matrem.

§ Unde tota ista privatio amoris,
quam filius habet erga suos parentes,
est in eo, *Domine*, ratione amoris sen-
sualis, quem ipse habet erga res sen-
suales quin habeat ordinatum amorem
intellectualem; &, quia filius amat su-
os parentes in minori quantitate amo-
ris, quàm divitias, quas sui parentes
possident, habet injuriosum memora-
re & intelligere & velle, ratione cujus
memorat & intelligit & amat plùs &
ferventiùs suam uxorem vel suum filium
vel arma venatoria vel vineam vel alia bo-
na temporalia suorum parentum, quàm ip-
sos

fos parentes, & ratione hujus inordinati amoris desiderat mortem ipsorum, & parentes in sua senectute decipiuntur & falluntur à filio, in quo confidebant in suis necessitatibus.

9. Igitur, cum hoc ita sit, miser est pater, qui in sua senectute bona sua tradit filio & in eo confidit, & maledictus est pater, qui pro suo filio facit injurias & deceptiones & se damnat ad ignem perdurabilem, & maledictus est filius, qui suum patrem falso amat, & eum decipit & illudit in senectute & post mortem non adimplet, quod ei promiserat in vita: igitur, cum ista maledictio, & multæ aliæ, cadant in filium, quando non amat suum patrem, amore intellectuali ordinato in potentia rationali, beatus est filius, qui amat suum patrem amore intellectuali ordinante amorem sensualem.

10. d. *O Domine DEUS JESU Christe, qui submisisti & incarcerasti imaginationem tui servi, ut imaginetur tuas honores! Tertia pars est amor, quem*
mar-

10 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
maritus habet erga suam uxorem: unde
dicimus, quòd, quando maritus amat
suam uxorem sensualiter quin eam amet
ordinatè in potentia rationali, tunc a-
met ipsam ratione pulchræ formæ sen-
sualis & ratione carnalis delectationis,
quam habet cum ipsa, & propterea e-
am ornat & pulchrificat quantum potest,
& hoc est marito occasio luxuriæ & pau-
pertatis & infirmitatis & Zelotypiæ &
mortis.

11. Unde, quia uxor percipit, quòd
suus maritus eam amet plùs amore sen-
suali, quàm intellectuáli, *Domine*, propte-
rea se pingit & ornat & pulchrificat quan-
tum potest, & suum memorare & in-
telligere & velle fiunt injuriõsa & inor-
dinata in potentia rationali, & ipsa fit
superba & vitiosa & dat marito occa-
siones Zelotypiæ & luxuriæ, & per hoc
memoria & intellectus & voluntas mari-
ti inordinantur in natura sensuali & in
intellectuali.

12. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*,
ratione amoris sensualis & intellec-
tualis,

tualis, qui est inordinatus in memoria & intellectu & voluntate mariti, plus amat stultus maritus, quòd sua uxor habeat pulchra supercilia & pulchros capillos & albam faciem, quàm quòd habeat justum & verum & ordinatum memorare & intelligere & velle, & per hoc est sibi ipsi occasio sui damni & sui mali & sui laboris; sed, quando sapiens maritus amat suam uxorem plus amore intellectuali, quàm sensuali, tunc amat plus, quòd sua uxor habeat justum & virtuosum & fidele memorare & intelligere & velle, quàm pulchram faciem & pulchros capillos & pulchram dispositionem corporalem.

13. c. *O Domine DEUS, qui à somno excitasti tuum servum in suo memorare & intelligere & velle! Quarta pars est amor, quem uxor habet erga suum maritum: unde dicimus, quòd, quando uxor amat suum maritum amore sensuali tantùm, tunc amet, quòd ipse sit pulcher & juvenis & honoratus & bene indutus & potens multum cohabitare,*
&

& propterea memoret & intelligat & amet plus & frequentius prædictas res, quàm veritatem & justitiam & fidelitatem & continentiam & castitatem & alias virtutes: igitur, cùm hoc ita sit, propterea est uxor vitiosa in suo memorare & intelligere & velle, & per inordinationem, quam habet in rebus intellectualibus fit inordinata & culpabilis in rebus sensualibus.

14. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, quando evenit, quòd uxor amet in suo marito aliquam prædictarum rerum, quæ non fit in eo, quandoque eam quærit in alio; quia magnus amor, quem habet erga delectationes sensuales, & parvus amor, quem habet erga virtutes intellectuales, est ei occasio, quòd quærat in alio id, quod non invenit in suo marito, eò quòd non habeat justitiam nec veritatem nec fidelitatem in sua anima quibus se juvet: igitur, cùm hoc ita sit, melius consilium, quod maritus possit accipere est, *Domine*, quòd, si amor sensualis inclinet suam uxorem ad luxuri-

luxuriam & peccatum, faciat eam memorare & intelligere & amare justitiam & fidelitatem & veritatem quousque pro istis virtutibus se convertat ad amandum res intellectuales plùs, quàm sensuales.

15 Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, beatus est maritus, qui suam uxorem scit & potest & vult assuefacere ad bonos mores, & beata est uxor, quæ amat plùs habere justum & verum & fidele & castum & ordinatum & virtuosum & sanctum memorare & intelligere & velle, quàm habere juvenem & pulchrum & divitem & robustum maritum, quia in quantum res sensuales sunt viles & corruptæ & immundæ & foetidæ, & res intellectuales sunt virtuosæ & nobiles, in tantum valet uxor casta & fidelis, super luxuriosam & infidelem; & in quantum infernus est occasio magnæ pœnæ, & paradisus magnæ gloriæ, in tantum est nobilis mulier bona & casta, super malam & luxuriosam.

16. f. *Rex omnium splendorum & omni-*

14 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
um luminum , qui es virtuosus super
omnes virtutes ! Quinta pars est amor ,
quem homo habet erga suum cognatum :
unde dicimus , *Domine* , quòd , quando
homo amat suum cognatum amore sen-
suali , quin potentia rationalis habeat in
illo amore ordinationem intellectualem ,
per ordinatum memorare & intelligere &
velle , tunc amat ipsum falsò , quia plùs
amat eum in honoratione & divitiis &
potestate , quam in justitia & veritate &
fidelitate & in aliis virtutibus .

17. Igitur , cùm hoc ita sit , *Domine*
ne , ratione falsi amoris , quem homo
habet erga suum cognatum , est superbus ,
si suus cognatus sit dives & potens &
honoratus , & amat & concupiscit divi-
tias ipsius & confidit in eis & in po-
testate , quam ipse habet ; & , si suus
cognatus sit pauper vel vilis vel inho-
noratus , tunc habet homo verecundi-
am & vellet , quòd esset mortuus vel
esset in loco in quo eum non videret :
igitur per omnes istas rationes & mul-
tas alias . est homo inordinatus in aman-
do

do suos cognatos, & per falsum amorem, quem habet erga ipsos, est eis occasio, quòd cum ament falsò & fraudulenter.

18. Sed, quando homo, *Domine*, amat suos cognatos amore intellectuali, tunc amat, quòd ipsi habeant virtutes, & plùs memorat & subtiliùs intelligit & ardentius amat in eis virtutes, quàm divitias & alias res sensuales: igitur, quando homo amat suos cognatos isto modo, tunc amat ipsos plùs, quàm divitias eorum, & ideo in amando eos habet justum memorare & intelligere & velle, & est eis occasio, ut erga ipsum habeant justum, & perfectum amorem.

19. g. *Mirabilis Domine, qui vivificas & multiplicas amorem tui servi! Sexta pars est amor, quem cognati habent erga hominem: unde dicimus, quòd, quando cognati amant hominem sensualiter & intellectualiter, tunc ament eum secunda intentione & se prima, & iste amor significat passionem in homine amato secun-*

cun-

16 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
cundâ intentione, eò quòd secunda intentione sit subjecta primæ, quæ significat actionem in cognatis amantibus ipsum secunda intentione & se primâ.

20. Nam, sicut asinus in ferendo onus & bos in arando habent passionem, ita, *Domine*, est homo quotidie in valde magna passione per suos cognatos quando eum amant secunda intentione, quia nocte & die ab eo petunt servitia & dona contra veritatem & justitiam & rationem: igitur, si homo habet passionem serviendo alteri amanti eum ordinato amore intellectuali, quantò plus habet passionem serviendo aliis amantibus eum inordinato amore sensuali & intellectuali?

21. Igitur, cùm hoc ita sit & sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus, *Domine*, ferè omnes homines hujus mundi amare suos cognatos isto modo, quare desiderat homo & vult habere multos cognatos, qui habeant magnas honorationes, cùm quò plures habet & quò honoratiores sunt, eò

eò plus sit captivatus & ligatus in fer-
viendo eis & in procurando & conser-
vando & salvando eis divitias & hono-
rationes ipsorum ? sed , quando beati
cognati amant hominem ordinato amo-
re intellectuali , tunc , quò plures & ho-
noratiores & ditiores ipsi sunt , eò plus
homo amatur & custoditur & salvatur
ab eis : igitur , cùm hoc ita sit , secun-
dùm hoc significatur , *Domine* , quòd
multò plus valeat homini unus cogna-
tus pauper & miser , qui eum amet vir-
tuosè , quàm multi divites & honorati ,
qui eum ament vitioso & falso amore.

22. h. *Gloriose Domine super omnes
glorias , qui es consolatio meorum amo-
rum !* Sepima pars est amor , quem homo
habet erga suum vicinum : unde dicimus
quòd , quando homo amat suum vici-
num solo amore sensualis & ex isto amo-
re formatur injuriosum memorare & in-
telligere & velle , tunc amet suum vici-
num secunda intentione & se primà , &
propterea formetur amor falsus & fallax
eò , quod amet plus campanam vel vi-
neam

B

neam

18 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
neam vel uxorem vel bovem sui vicini,
quàm ipsum vicinum.

23. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*,
pejor inimicus, quem vicinus possit abe-
re in hoc mundo est homo, qui eum
amat isto modo; quia per hoc, quòd
sensus sensuales hominis frequenter at-
tingant bona sui vicini, die & nocte est
homo occasionatus ut sua voluntas falsò
exeat à falsa memoria, quæ falsò me-
moret & à falso intellectu, qui falsò in-
telligat bona sui vicini, & propterea est
homo deceptor & proditor & fur &
invidus & inimicus sui vicini, & per
hanc inordinationem, quam habet in
amando suum vicinum est occasio suo
vicino habendi malum & falsum & in-
juriosum & iracundum & impaciens me-
morare & intelligere & velle.

24. Sed, quando homo, *Domine*,
amat suum vicinum amore intellectuali
ordinato & directo per ordinatum me-
morare & intelligere & velle, tunc est
verus & fidelis amator, & quoties uti-
tur sensibus sensualibus in bonis sui vi-
cini

fini toties est occasionatus ad habendum justum & verum & fidele memorare & intelligere & velle: igitur, sicut sensus sensuales hominis frequenter & continuò sentiunt bona vicini, ita ipsa bona frequenter & continuò sunt homini occasio habendi veritatem & justitiam & fidelitatem & amorem & omnes alias virtutes per ordinatum memorare & intelligere & velle.

25. i. *O Domine DEUS, qui tuos amatores honoras & dirigis & beneficias! Octava pars est amor, qui est inter dominum & suum servum: unde dicimus quòd, si dominus amet suum servum amore sensuali finè ordinatione amoris intellectualis, tunc amet eum inordinato memorare & intelligere & velle; quia sicut justitia est virtus, quæ format humano intellectui amorem, qui debet esse inter unum hominem & alium quin unus alteri sit subditus ad servandum ei, ita quando amor intellectualis est ordinatus in domino in amando suum servum tunc justitia figurat & format*

20 *B. Raym. Lulli Lib. Contempt. Vol. III.*
mat in eo justum dominium, quod ipse
habet super suum servum, & in il-
la quantitate, in qua est servus in ser-
vitate domini amatur à domino secun-
da intentione.

26. Unde benedictus sis, *Domine
DEUS*, quia hoc idem evenit in servo;
quoniam, secundum pretium, quod
dominus dat pro eo & secundum sump-
tus, quos facit in eo, est servus sub-
ditus & obligatus ad amandum suum
dominum & ad serviendum ei; & si
dominus vult majorem servitutem à suo
servo quàm sit obligatio ipsius vel ser-
vus vult esse minus obligatus quàm
oporteat, tunc inter dominum & ser-
vum formatur falsus amor, qui dat val-
de magnam passionem & laborem uni-
cuique ratione presentiae sensuum sen-
sualium & intellectualium cujuslibet.

27. Nam, quia quinque sensus sen-
suales domini volunt recipere majorem
servitutem à sensibus servi quàm con-
veniat, & quinque sensus servi nolunt
tantum servire sensibus domini quan-
tum

tum convenit, est valde magna contrarietas & pugna inter memoriam & intellectum domini & memoriam & intellectum servi, & propterea, *Domine*, voluntas cujuslibet est contraria voluntati alterius, quia memoria cujuslibet est contraria memoriae alterius, & similiter intellectus, & ideo oportet quod voluntates sint contrariae, & haec contrarietas & pugna est peior, quae esse possit in hoc mundo.

28. k. *Excellenti Domine, qui meam intellectualitatem excellentiasti super meam sensualitatem!* Nona pars est amor, qui est inter unum hominem extraneum & alium: unde dicimus quod haec extraneitas vel sit sensualis vel intellectualis, si est sensualis est quando unus homo non sentit alium ullo sensuum sensualium, & si est intellectualis est quando unus homo non attingit alium ullo sensuum intellectualium.

29. Unde, quando Petrus, *Domine*, sensibus sensualibus sentit Guilielmum & amat cum amore sensuali, tunc est

Pe-

Petrus quoad suos sensus intellectuales extraneus sensibus intellectualibus Guilielmi; &, quando Petrus amat Guilielmum amore intellectuali, tunc intellectualitates Petri sunt in Guilielmo, eò quòd frequenter eum memoret & intelligat & amet, & per amorem intellectualem diriguntur suæ sensualitates ad sentiendum illum: unde per hujusmodi amorem alii homines se associant aliis & alii veniunt à terris remotis ad alios.

30. *Iuste Domine!* Sicut hominibus existentibus in terra extranea est extraneum amare homines & consuetudines illius terræ & difamare homines & consuetudines terræ, in qua sunt nati & educati, ita est extraneum animæ amare corpus plùs quàm se ipsam & amare placita & delectationes corporis plùs quàm suàsinet & amare malum plùs quàm bonum; quia, sicut animali rationali est data & appropriata rationalitas, ita est extraneum animæ amare peccatum & amare malum plùs, quàm
bo-

bonum & amare corpus plùs, quàm se ipsam : igitur , cùm hoc ita sit similiter est valde magna extraneitas in memoria , quæ plùs memorat & in intellectu , qui plùs intelligit & in voluntate , quæ plùs amat hunc muudum quàm alium , cùm ita sit quòd finalis ratio propter quam homo est creatus sit ut per beatam beatitudinem possideat gloriam perdurabilem in alio sæculo in præsentia sui misericordis DEI.

C A P U T CCCVI.

Quomodo homo amet se ipsum.

I. a. **O** *DEUS Creator omnium creaturarum , Gloria omnium gloriarum , Virtus omnium virtutum ! Qui vult scire & cognoscere , Domine , quinam sit amor , quem habet erga se ipsum , oportet , quòd eum inquirat tribus virtutibus animæ in tribus terminationibus amoris , & oportet , quòd hanc inquisitionem faciat sensualiter & intel-*

24 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
intellectualiter, ut cognoscat an amor,
quem habet erga se ipsum sit sensualis
vel intellectualis, & quoniam horum
amorum plus amet se ipsum.

2. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*,
hanc inquisitionem oportet dividi
in octo partes, quarum *prima* est de
amore, quem homo habet erga se aman-
do suam naturam sensualem, *secunda* de
amore, quem habet erga se amando res
contrarias suæ naturæ sensuali, *tertia* de
amore, quem habet erga se amando
res sensuales necessarias suo proximo,
quarta de amore, quem habet erga se
amando res contrarias naturæ sensuali
sui proximi, *quinta* de amore, quem
habet erga se amando suam potentiam
rationalem, *sexta* de amore, quem ha-
bet erga se amando potentiam rationa-
lem sui proximi, *septima* de amore,
quem habet erga se amando tuam glo-
riosam Essentiam divinam, & *octava* est
de amore, quem homo habet erga se
amando tuam sanctificatam Naturam
humanam.

3. *Gra-*

3. *Gratiosè DEUS!* Sicut speculum demonstrat & repræsentat figuram corporalem; ita, quando homo habet in sua memoria & intellectu & voluntate octo modos amoris prædictos, figuratur & demonstratur intellectui suæ animæ an ipse amet vel non amet se ipsum, & an amet se amore sensuali vel intellectuali, & an amet se plus vel minus uno amore, quàm alio, & quænam sit finalis ratio, propter quam se amat vel non amat; & totum hoc significatur intellectui ipsius per significationes sensuales & intellectuales, quas recipit, dummodo sua memoria sit parata & directâ ad memorandum & voluntas ad volendum.

4. b. *O Domine, qui es Spes mea animæ & Amor mei cordis!* Prima pars est de amore, quem homo habet erga se amando suam naturam sensualem: unde dicimus quòd, quando anima hominis memorat & intelligit & vult res necessariâs corpori, tunc significetur humano intellectui quòd ipsa amet corpus
eò

eò quòd memoret & intelligat & velit res ei necessarias: igitur, cùm homo sit compositus ex anima & corpore, quando anima amat res sensuales necessarias corpori, tunc homo amat suummet esse.

5. *Honorate Domine!* Quando corpus indiget aliqua re sensuali ut possit satisfacere sensibus sensualibus & potentiis vegetivæ & sensitivæ, si contingat quòd anima illam rem memoret & intelligat & amet, tunc est amor in actu; sed, si corpus indiget aliqua re sensuali & anima eam non memoret nec intelligat nec amet, tunc est amor in terminatione media inter potentiam & actum.

6. Ratio, quare dicimus, *Domine*, quòd iste amor sit in terminatione media, est quia non est totaliter in potentia nec in actu; quoniam, licet anima tunc non memoret nec intelligat nec amet res necessarias corpori eò quòd tractet de aliis rebus intellectualibus sibi ipsi necessariis, tamen non totaliter caret

caret amore erga corpus, cum ipsa sit parata & directa ut suo tempore memoret & intelligat & velit illas res quibus indiget corpus; & ratio, quare prædictus amor non est totaliter in actu, est quia anima tunc non memorat nec intelligit nec vult res corporales.

7. c. *Gratiosè Domine, qui novis considerationibus dirigis intellectum tui servi!* Sicut est aliqua disconvenientia inter intellectum & verbum quando verbum dicit quòd homo sit mortuus vel quòd paries velit cadere vel quòd Tu habeas oculos, ita est aliqua convenientia per contrarium sensum inter actum & potentiam in formando tertiam figuram amoris, quæ non est in actu nec in potentia, sed in media terminatione, in qua formatur tertia figura amoris, quæ est inter actum & potentiam.

8. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, sicut sensualiter ex albedine & nigredine generatur & componitur tertius color, scilicet rubedo vel viri-

viriditas, ita ex potentia & actualitate, quæ sunt duæ figuræ amoris componitur tertia figura amoris, & diversitas hujus figuræ formatur per hoc, quod ipsa non sit totaliter in actu nec totaliter in potentia: igitur, sicut substantia incorporalis est invisibilis oculis corporalibus in corpore animalis & est visibilis oculis spiritualibus intellectus, ita tertia figura amoris est invisibilis in re quæ est totaliter & simpliciter in potentia vel in actu, & videtur intellectualiter per naturam potentialem, quæ per eam habet proprietatem veniendi in actum.

9. Unde, quando homo, *Domine*, amat se ipsum in aliqua re sensuali, & anima memorat & intelligit & vult illam rem, tunc mutatur tertia terminatio amoris in actualitatem, quæ est prima terminatio & figura amoris; & quando anima memorat & intelligit & odit aliquam rem sensualem, quam antea amabat, tunc tertia figura amoris mutatur in potentiam, quæ est extremus terminus & figura amoris & pri-

Vat

vat amorem prima terminatione & terminatione media: igitur, quando amor est mutatus in potentiam per voluntatem, quæ odit rem sensualem, tunc significatur homini quòd non amet se ipsum in re sensuali sibi necessaria.

10. d. *O Domine valde digne omni reverentia & honore! Secunda pars est de amore, quem homo habet erga se amando res contrarias sue nature sensuali: unde dicimus, quòd, quando natura sensualis se movet ad aliquas delectationes per visum vel auditum vel odoratum vel gustum vel tactum, si anima memoret & intelligat in illis delectationibus peccatum & voluntas odio habeat eas & amet abstinentiam & patientiam & continentiam & justitiam, & alias virtutes, tunc amet se ipsam contra naturam sensualem, & amante anima se ipsam amat homo se ipsum.*

11. Nam, quia per continentiam & afflictionem & pœnitentiam & abstinentiam & justitiam & patientiam homo, *Domine*, fit virtuosus, & per videre vel

au-

30 *B. Raym. Lulli. Lib. Contempl. Vol. III.*
audire vel odorari vel gustare vel palpare injuriosè & incontinenter fit vitiosus, propterea amat homo se ipsum, quando cum rationali potentia resistit potentia sensitivæ & non vult sequi desideria ipsius & obedit consiliis, quæ ei dat ipsa rationalis.

12. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, sicut homini est possibile amare se ipsum amando res necessarias corpori, ita est ei possibile amare se ipsum amando res necessarias animæ; sed, quia corpus multoties amat aliquas res sensuales & anima non potest sinè culpa & peccato consentire ad dandum ei illas res, propterea amat homo se ipsum, quando anima est contraria amori sensuali vitioso corporis proveniente à potentia sensitiva.

13. e. *O Domine intra quem omnia comprehenduntur & terminantur!* Tertia pars est de amore, quem homo habet erga se amando res sensuales necessarias suo proximo: unde dicimus, quòd, quando Petrus memorat & intelligit & amat
res

res sensuales, quæ sunt necessariae Guilielmo, tunc amet se ipsum amando Guilielmum, qui amor est in termino medio; quia, quando Petrus amat, quòd Guilielmus habeat victum & vestitum & alias res necessarias, & ad hunc finem facit ei eleemosynam, tunc non memorat nec intelligit nec vult se ipsum, imo memorat & intelligit & vult Guilielmum; &, quia Petrus tunc habet bonum & ordinatum amorem erga Guilielmum, exit ab illo amore alius amor, quem habet erga se ipsum faciendo res sibi meritorias.

14. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, quando Petrus facit eleemosynam Guilielmo & amat eum prima intentione, statim incipit sumere figuram in terminatione media amor, quem Petrus habet erga se ipsum, quoniam impossibile est, quòd Petrus amet Guilielmum bona intentione & privetur amore erga se ipsum; quia, si privaretur tali amore, æquè remotus esset amor, quem Petrus habet erga se potentialiter,

tialiter, quando facit bona opera, sicut, quando facit ipsa mala; &, si ita esset, Petrus per facere eleemosynam & per amare Guilielmum non remuneretur à Te; &, si ita esset, Tu non es- ses justus judex, quòd est impossibile.

15. *Aeterne Domine!* Sicut superfici- es est subjectum coloris, & istud sub- jectum non videtur oculis corporalibus & videtur oculis spiritualibus, ita amor, quem Petrus habet erga se ipsum, quan- do amat Guilielmum, non videtur in actualitate memoriæ, quæ memorat nec intellectus, qui intelligit nec voluntatis, quæ vult Guilielmum; &, sicut super- ficies corporaliter est medium inter co- lorem & materiam corporis, ita amor, quem Petrus habet erga se est in media terminatione, quando Petrus amat su- um proximum tantum, quantum se ip- sum: igitur, sicut homo per colorem intelligit superficiem & per superficiem materiam, ita Petrus per amorem, quem habet erga Guilielmum se mutat ad in- telligendum & cognoscendum amorem, quem

quem habet erga se ipsum amando suum proximum.

16. f. *Sapiens Domine in omnibus sapientiis, potens in omnibus potestatibus!*

Quarta pars est de amore, quem homo habet erga se amando res contrarias nature sensuali sui proximi: unde dicimus quòd quondo homo adeo amat suum proximum in rebus intellectualibus quòd conetur in eo mortificare sensualitates, quæ sunt ei occasio peccandi & faciunt eum errare per aliquem vel aliquos sensuum sensualium, tunc amet se ipsum.

17. Nam, quando homo, *Domine*, memorat & intelligit defectus sui proximi, & vult, quòd illi defectus convertantur in virtutes, & propterea memorat & intelligit & vult, quòd suus proximus faciat jejunia & afflictiones & det suis oculis lacrymas & ploratus & suo cordi suspiria & amores, tunc amat se ipsum, quia totius hujus amoris habet meritum licèt amor, quem habet erga se non sit figuratus in actualitate nec in potentia & sit figuratus in media terminatione. C 18. Un-

18. Unde benedictus sis, *Domine*, *DEUS*, quia ideo voluisti, quòd sint Principes & Clerici, qui nobis mortificent nostras sensualitates, ut ipsi habeant occasionem amandi se ipsos; quoniam, in quantum Principes tenent justitiam, in tantum mortificant sensualitates sui populi ne faciant peccata; & in quantum Clerici nobis prædicant & mortificant suam carnem ad dandum nobis exemplum, in tantum dant nobis occasionem mortificandi nostras sensualitates; sed, quia mali Principes non tenent justitiam & mali Clerici dicunt ea, quæ non faciunt, & faciunt ea, quæ non dicunt, & nos dissolvimus nostras sensualitates per exemplum dissolutionis, quam ipsi habent in suis, propterea non amant nos; & quia carent amore erga suum proximum, etiam erga se ipsos carent amore, qui sit in tertia figura amoris.

19. g. *O Domine, qui es secretum meorum secretorum & es complementum meorum complementorum! Quinta pars est*

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVI. 35
est de amore, quem homo habet erga se
amando suam potentiam rationalem: un-
de dicimus quòd, quando homo amat
naturam potentiæ rationalis, tunc me-
moret & intelligat & amet justitiam &
misericordiam & humilitatem & fide-
litatem & veritatem & alias virtutes, quia
naturale est potentiæ rationali formare
omnes istas virtutes in memoria, quæ
eam memorat & in intellectu, qui eam
intelligit & in voluntarè, quæ eam a-
mat: igitur, cùm hoc ita sit, per
hunc modum est homo amator sui ip-
sius, quia, qui virtutes amat, se ipsum
amat.

20. Unde benedictus sis, *Domine*
DEUS gloriose, quia, qui amat poten-
tiam rationalem, se ipsum amat, eò quòd
amando potentiam rationalem submit-
tat ipsi potentias vegetativam & sensi-
tivam & imaginativam & motivam;
&, quia facit eam dominam omnium
potentiarum, ipsa facit memoriam me-
morare & iutellectum intelligere & vo-
luntatem velle res necessarias sensualita-
tibus

36 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
tibus & intellectualitatibus, & per istam actionem, quam rationalis potentia habet est homo amator sui ipsius.

21. Sed, quando homines peccatores faciunt potentiam sensitivam dominantam rationalis per hoc quòd ament placita sensualia plùs quàm virtutes intellectuales, *Domine*, tunc potentia rationalis non potest formare virtutes in memoria nec in intellectu nec in voluntate, eò quòd sensitiva in eis formavit vitia & peccata: igitur, quando homo submittit potentiam rationalem sensitivæ, tunc disamat se & putat amare se amando delectationes sensuales, & iste disamor, quem homo habet erga se est in secunda terminatione & in tertia figura.

22. h. *O Domine DEUS, qui multiplicas meam conscientiam ut mea anima purificetur à suis gravibus defectibus! Sexta pars est de amore, quem homo habet erga se amando potentiam rationalem sui proximi: unde dicimus quòd, quando homo adeo amat suum proximum, quòd*
memo-

memoret & intelligat & velit dirigere memoriam & intellectum & voluntatem ipsius, tunc amet rationalem potentiam sui proximi, & per istum amorem amet se ipsum, quia amando virtutes in suo proximo amat virtutes in se ipso; sed amor, quem habet erga se est diversus ab amore, quem habet erga suum proximum in hoc quod amor quem tunc habet erga se fit in secunda terminatione & in tertia figura amoris, & amor, quem habet erga suum proximum fit in prima terminatione & in prima figura.

23. Ratio, quare dicimus, *Domine*, quòd iste amor, quem homo habet erga suum proximum fit in prima terminatione & in prima figura, est quia memoria aliud non memorat nec intellectus aliud intelligit nec voluntas aliud vult actualiter nisi ordinationem & directionem memoriæ & intellectus & voluntatis sui proximi; & ratio, quare dicimus quòd amor quem homo tunc habet erga se ipsum amando suum

38 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
suum proximum sit in secunda terminatione & in tertia figura, est quia amor, quem habet erga se ipsum est in substantia animæ actualiter & est privatus actualitate in memoria & intellectu & voluntate, in quibus est potentialiter.

24. Igitur, cum ita sit, *Domine*, quod homo amando virtutes sui proximi amet se ipsum, quod majores & nobiliores virtutes memorat & intelligit & amat homo in suo proximo eò plus amat se ipsum: igitur, cum homo possit tot & adeo gloriosas virtutes memorare & intelligere & amare in tua gloriosa humnna Natura & in nostra Domina sancta MARIA Virgine gloriosa & misericordi & in Angelis & Sanctis gloriæ, qui vult multum amare se ipsum memoret & intelligat & amet prædictas virtutes.

25. i. *Humilis Domine super omnem humilitatem, pie Domine plene omni pietate! Septima pars est de amore, quem homo habet erga se ipsum amando tuam glorio-*

gloriosam Essentiam divinam: unde dicimus quòd, quando homo memorat & intelligit & amat tuam gloriosam Deitatem, tunc memoret & intelligat & amet tuam Infinitatem & tuam Vitam & tuam Æternitatem & Potestatem & Sapientiam & Amorem & alias tuas Virtutes & Qualitates, & per hunc amorem, quem homo habet erga ipsas amet se; sed amor, quem habet erga se est formatus intra animam intellectualiter, sicut ossa sunt formata intra carnem sensualiter; &, quia amor, quem homo habet erga se amando Te non est formatus in memoria & intellectu & voluntate quando Te memorat & intelligit & amat, propterea est in secunda terminatione & in tertia figura per compositionem actualitatis & potentia.

26. Unde, quia corpus hominis est in hoc mundo corruptum per peccatum, & sua forma corrumpitur & non est glorificata, propterea, *Domine*, ipsum corpus non potest esse subjectum,
in

40 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
in quo anima uno tempore memo-
ret & intelligat & amet tuam glorio-
sam Essentiam & se ipsam; & , quia
corpus non potest ad hoc sufficere, prop-
terea formatur amor , quem anima ha-
bet erga Te in actualitate, quæ est pri-
ma terminatio in prima forma , & amor,
quem habet erga se formatur intra ani-
mam in secunda terminatione , quæ est
tertia figura composita ex actualita-
te , quæ est intra animam , in qua amor
est figuratus & ex potentia memoriæ &
intellectûs & voluntatis in quibus est
privatus actualitate.

27. *Virtuosa Sancta Deitas gloriosa!*
Cum tot sint & adeo magnæ & nobi-
les tuæ excellentes Virtutes & Qualita-
tes essentialis gloriofæ, & homo possit
amare se ipsum amando eas , & adeo
possit eas memorare & intelligere & a-
mare, in quantum ipse potest contem-
plando frui tuis Qualitatibus in tantum
potest amare se amando tuam excel-
lentem Essentiam divinam: igitur, cum
hoc ita sit , *Domine* , quid faciunt ho-
mines

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVI. 41
mines quare vacat & cessat sua memoria à memorando Te & suus intellectus ab intelligendo Te & sua voluntas ab amando Te?

28. k. *O Domine, ad quem vadunt & in quo stant meae considerationes & mei amores. Octava pars est de amore, quem homo habet erga se ipsum amando tuam sanctificatam Naturam humanam: unde dicimus, quòd, quando homo memorat & intelligit & amat tuam benedictam Humanitatem, tunc recipiat anima tantum amorem in suo memorare & intelligere & velle, quòd intra & extra sit tota plena amore; quia a deo est magna virtus & gratia in anima, quæ memorat & intelligit & amat tuam Humanitatem, quòd, sicut per totum corpus est materia & forma, ita per totam substantiam & per totas virtutes ipsius animæ sit amor.*

29. Unde, quando beata anima, *Domine*, memorat & intelligit & amat a deo vehementer & ferventer & a deo frequenter honorationes tuæ virtuosæ
Huma-

42 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
Humanitatis , quòd ad honorandum
eam velit, quòd corpus suspiret & plo-
ret & apud infideles det laudes de ipsa
& non dubitet sustinere labores & pas-
sionem & mortem, tunc adeo amet
corpus & se ipsam, quòd per nullum
aliud memorare & intelligere & velle
posset plùs se & ipsum amare : igitur,
cùm hoc ita sit, & tot sint infideles,
qui tuam sanctam Humanitatem non
honorant, & tot sint Christiani, qui
apud illos eam non laudant, per hoc
significatur valdè multum esse amorem,
qui privatur in memoria & intellectu
& voluntate Catholicorum, qui per
tuam gloriosam Humanitatem sunt
beneficiati & exaltati & honorati &
amati.

30. Unde, cùm tuus servus, *Domine*,
sit adeo corruptus & culpabilis per pec-
cata, quòd non sit dignus amare tuam
sanctam & gloriosam Humanitatem, pe-
tit à Te gratiam ut, quia ipsa est dig-
na amari & laudari & adorari ab om-
bus creaturis, ei des gratiam amandi
illam

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVII. 43
illam adeo ferventer & continuò, quòd
sua anima non cesset à memorando &
intelligendo & volendo honorationes
pertinentes ad ipsam tuam beatam Hu-
manitatem beatam super omnes beati-
tudines per hoc, quòd sit unita cum
tua gloriosa Deitate.

CAPUT CCCVII.

Quomodo homo amet suum amicum.

1. a. **O** *DEUS amorose Amator tuo-
rum amatorum, cui sint glo-
rie, & honores! Cùm homo, Domine,
sit compositus ex naturis sensuali & in-
tellectuali, si ipse perfectè velit amare
suum amicum, oportet, quòd eum amet
in sensuali & in intellectuali natura, &
hunc amorem oportet, quòd habeat er-
ga illum in Te & pro Te memorando
& intelligendo & amando eum pro a-
more Tui.*

2. *Gloriose Domine! Quando homo
vere amat suum amicum, tunc sui sen-
sus*

44 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
sus sensuales & intellectuales serviunt sensibus sensualibus & intellectualibus ipsius amici; quia, quando homo amat suum amicum, sua memoria memorat & suus intellectus intelligit & sua voluntas vult res ei necessarias & placentes: sed hunc amorem oportet esse ordinatum & directum per ordinatam memoriam & intellectum & voluntatem in serviendo & obediendo Tibi & in laudando & honorando Te.

3. Nam, nisi homo, *Domine*, prius amaret Te, non posset formare & figurare verum amorem erga suum amicum nec suus amicus posset verè amari ab eo; sed, quando homo prius amat Te plus, quàm ullam aliam rem, tunc in sua memoria & intellectu & voluntate inter alias res formantur & figurantur novem, per quas verè & perfectè amat suum amicum, & istæ novem res sunt iustitia, misericordia, veritas, potestas, humilitas, perfectio, tempus, amor erga id quòd amat suus amicus, & amor erga amantes suum amicum.

4 b.

4. b. *Juste Domine in omnibus rebus, gratiose in omnibus gratiis! Prima res est justitia: unde dicimus quòd, sicut sensualiter sentimus hominem descendere à supremo gradu ad infimum, ita intellectualiter intelligamus volentem amare suum amicum oportere, quòd prius amet Te memorando & intelligendo & volendo Te; &, quando homo amat Te, tunc amet justitiam, quia omnis homo qui amat Te necessario oportet quod amet justitiam; &, quando justitia est formata in memoria & intellectu & voluntate hominis, tunc ipse memorat & intelligit & amat justè suum amicum.*

5. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, propterea est homo justè amans suum amicum, quando sua anima justè memorat & intelligit & amat in amico justitiam; &, quando homo justè memorat & intelligit in suo amico aliquam injuriam vel aliquod vitium, tunc sua voluntas justè odit illud vitium vel injuriam; &, quia voluntas hominis justè amat amicum, vult privare ab

46 . *Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
ab eo vitium & injuriam, eò quòd velit
in eo justitiam & privationem inju-
riæ.

6. Sed, quando homo, *Domine*, a-
mat suum amicum quin amet Te, tunc
amor, quem habet erga ipsum est falsus
& corruptus, cum nullus homo possit
esse verus amator nisi verè amet Te;
quia, per hoc, quòd anima sit inju-
riosa, quæ non amat suum Creatorem,
sua memoria & suus intellectus & sua
voluntas non possunt habere justitiam in
amando suum amicum, & per privatio-
nem justitiæ formatur in eis injuria, per
quam figuratur falsus amor in amando
suum amicum: igitur, cum hoc ita sit,
per hoc significatur, quòd omnis ho-
mo non amans Te sit plus inimicus,
quàm amicus.

7. c. *Misericors Domine plene omni mi-
sericordia & gratia! Secunda res est mi-
sericordia: unde dicimus, quòd volen-
tem amare verè & perfectè suum ami-
cum oporteat figurare & formare in sua
memoria & in suo intellectu & in sua
volun-*

voluntate misericordiam, quæ habitua-
liter recipit formam & figuram in me-
moria & intellectu, & voluntate homi-
nis, quando ipse Te memorat & intel-
ligit & amat; quia adeo magna est tua
dulcis Misericordia, quòd omnis ho-
mo amans misericordiam amet Te, &
omnis homo amans Te & misericordi-
am misericorditer amet suum amicum.

8. Uude benedictus sis, *Domine DE-
US*; quia per hoc, quòd homo amet
suum amicum modo prædicto, quando
amicus indiget aliquibus rebus, habet
pietatem & misericordiam erga ipsum;
&, si amicus deficiat in aliqua re, mi-
seretur ipsius; quoniam adeo est imbi-
bitus & comprehensus misericordia ho-
mo, qui in Te amat misericordiam,
quòd tota sua memoria memoret & to-
tus suus intellectus intelligat & tota sua
voluntas velit misericordiam, & prop-
terea amicus in quibuscumque rebus
invenit misericordiam apud talem ho-
minem, qui sic eum amat.

9. Sed, quando homo, *Domine*, non
amat

48 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
amat Te & amat suum amicum, tunc
sua anima habet falsam memoriam in
memorando & falsum intellectum in in-
telligendo & falsam voluntatem in aman-
do ipsum, & quando amicus indiget
misericordia, homo qui non habet ve-
rum nec misericors memorare & intel-
ligere & velle non miseretur ipsius, quia
nulla memoria potest esse misericors,
quæ in Te non memoret misericordi-
am, nec ullus intellectus potest esse mi-
sericors, qui in te non intelligat mise-
ricordiam, nec ulla voluntas potest esse
misericors, quæ in Te non amet miseri-
cordiam: igitur per istum modum fal-
luntur & decipiuntur multi amici in hoc,
quòd confidant in misericordia hominum
& in suis necessitatibus nullam miseri-
cordiam in eis inveniant.

10. d. *Vere domine in omnibus veri-
tatibus, potens Domine in omnibus potes-
tatibus! Tertia pars est veritas: unde
dicimus, quòd volentem perfectè ama-
re suum amicum oporteat habere in
habitu suæ memoriæ & sui intellectus
&*

& suæ voluntatis veritatem memorando & intelligendo & volendo tuam Veritatem; quia, quando anima memorat & intelligit & amat tuam Veritatem, recipit in sua memoria & intellectu & voluntate habitum veritatis ratione cuius verè amat suum amicum.

11. Unde benedictus sis, *Domine*, quia in adeo magna veritate est homo, qui memorat & intelligit & amat tuam Veritatem, quòd per nullam falsam figuram amoris nec per ullam falsitatem vincatur in memorando & intelligendo & amando suum amicum, & propterea eum verè juvat & dirigit & manutinet & custodit: igitur, cùm hoc ita sit, beatus est homo qui isto modo amat suum amicum, & beatus est amicus qui à tali homine amatur.

12. Sed, quando perversus peccator amat suum amicum, quin amet Te, *Domine*, tunc privat suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem veritate, & ratione hujus privationis habituatur in eis falsitatem, & prop-

D

terea

terea falsò amat suum amicum: igitur, cum tot sint amatores, qui falsò amant, & adeo pauci sint, qui verè amant, per hoc significatur humano intellectui paucos esse homines, qui verè Te amant; quia, si verè amantes Te essent plures quàm falsò amantes Te, plures essent, qui verè amarent suos amicos, quàm qui falsò eos amant.

13. c. *Potens Domine multiplicare & fortificare meas amorosas recordationes!*

Quarta res est *potestas*: unde dicimus, quòd volentem amare suum amicum oporteat memorare & intelligere & amare tuam mirabilem Potestatem ut sua anima habeat in habitu potens memorare & intelligere & velle, per quæ potenter possit amare suum amicum potenter memoratum & intellectum & volitum, quia adeo magnam potestatem recipit anima in sua memoria & intellectu & voluntate quando Te memorat & intelligit & amat, quòd per eam valde possit memorare & intelligere & amare suum proximum.

14. Igi-

14. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, & judæi & saraceni & alii infideles sint nostri proximi in humana specie, si Catholici eos amarent potenter memorare & intelligere & velle, eis prædicarent & eos dirigerent, & suum memorare & intelligere & velle non vinceretur à debili memorare & intelligere & velle illorum, qui eis minantur mortem sensualem, per quam pervenit homo ad æternam vitam intellectualem, quia potestas infidelium per oblivisci & ignorare & non amare tuam Potestatem est valde debilis in comparatione potestatis formatæ & figuratæ per memorare & intelligere & amare ipsam tuam Potestatem.

15. *Gloriose Domine!* Sicut sensualiter potentia vegetativa est corpori occasio ut sit forte & robustum quando ipsa est temperatè ordinata, ita potestas, quam anima recipit memorando & intelligendo & volendo Te est intellectualiter ipsi animæ occasio ut habeat forte & robustum memorare & intelligere & velle

velle erga suum amicum: igitur, cum hoc ita sit, qui vult habere forte & robustum amare fortificet & roboret suum memorare & intelligere & velle in Potestate, quæ creavit in homine potentialiter fortem & robustam memoriam & intellectum & voluntatem & dedit ei liberum arbitrium ut possit habere in actu totam fortitudinem & robur potentiale, quod potest esse in actuali memoria & intellectu & voluntate.

16. f. *Misericors Domine plene pietate & misericordia! Quinta res est humilitas*: unde dicimus, quòd volentem amare suum amicum oporteat memorare & intelligere & velle tuam Humilitatem ut ipsa formet & figuret humilitatem in sua memoria & intellectu & voluntate; quia adeo magna est tua gloriosa Humilitas, quòd omnem animam faciat esse humilem quæ eam memorat & intelligit & vult.

17. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, beatus est homo, qui amat suum amicum humili memoria & intellectu &

voluntate , & beatus est amicus qui hoc modo est amatus ; quia adeo virtuosa est humilitas in memoria & intellectu & voluntate , quòd alias virtutes faciat esse memoratas & intellectas & volitas , & ideo est beatus , qui ab humili amatore amatur.

18. Sed , quando homo , *Domine* , amat suum amicum quin habeat humilem memoriam & intellectum & voluntatem , tunc in sua memoria & intellectu & voluntate formatur & figuratur superbia per quam est occasionatus ad habendum superbam & impatientem memoriam & intellectum & voluntatem erga suum amicum ; quia , sicut est valde magna concordantia pacis inter duos homines quando in sua memoria & intellectu & voluntate est humilitas , ita est valde magnus labor & valde magna occasio mali & impatientiæ in memoria & intellectu & voluntate amici quando amatur ab homine habente superbam memoriam & intellectum & voluntatem ; quoniam , sicut sensualiter unum corpus generatur

34 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
neratur & formatur ab alio, ita intellectualiter una superba memoria formatur ab alia, & hoc idem est de intellectu & voluntate.

19. g. *Perfēte Domine in omnibus perfectionibus!* Sexta res est *perfēctio*: unde dicimus, quòd volentem *perfēctè* amare suum bonum amicum oporteat memorare & intelligere & amare Te, ut *perfēctio* formetur & figuretur in sua memoria & intellectu & voluntate; quia adeo perficiuntur memoria & intellectus & voluntas hominis qui recipit habitum *perfēctionis* per memorare & intelligere & amare Te, quòd sua anima *perfēctè* memoret & intelligat & amet quicquid memorat & intelligit & amat.

20. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, omnis homo qui isto modo amat suum amicum amat eum *perfēctè* & firmiter, & suus amor non mutatur nec corrumpitur erga suum amicum; & ideo beatus est amicus qui tali amore amatur, quia major thesaurus, quem homo possit habere in hoc mundo, est habere qui
eum

eum amet perfecta memoria & intellectu & voluntate recipientibus à Te perfectionem memorando & intelligendo & amando Te, quoniam talis amans est thesaurus sui amici in omnibus perfectionibus & in omnibus rebus quibus ipse indiget: igitur, cum hoc ita sit, beati sunt qui à talibus hominibus volunt amari,

21. Sed, quando homo, *Domine*, amat suum amicum quin sua memoria & suus intellectus & sua voluntas receperint formam & figuram perfectionis memorando & intelligendo & amando Te, tunc amat eum defectuosa memoria & intellectu & voluntate, & ratione hujus defectus est suus amor alterabilis & mutabilis & pauci fervoris & paucæ quantitatis, & propterea amicus falsò amatur ab homine qui sic eum amat; &, quando accidit quòd amicus faciat aliquem defectum erga illum hominem qui eum sic amat, statim habet eum inimicum per defectuosum memorare & intelligere & velle quæ recipiunt for-

56 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
formam à defectu quem amicus fecit
erga illum.

22. h. *Creator Domine temporis &*
omnium rerum quæ sunt in tempore! Sep-
tima res est tempus: unde dicimus quòd
volens amare suum amicum amet Te in
prima & media terminatione amoris;
quia, nisi memoria & intellectus & vo-
luntas recipiant habitum amandi Te in
prædictis duabus terminationibus amoris,
impossibile est quòd homo possit habe-
re habitum amandi suum amicum om-
ni tempore.

23. Sed, quando homo, *Domine*,
recepit habitum amandi Te in prædic-
tis duabus terminationibus amoris, tunc
amor quem habet erga Te format & fi-
gurat habitum amoris in sua memoria
& intellectu & voluntate erga suum
amicum, & propterea amat eum omni
tempore & diversis figuris amoris sive
per justitiam, sive misericordiam sive per
patientiam sive per dare vel commodare
vel adjuvare vel laudare vel dirigere vel
castigare vel per alios modos similes;
&

& , quò plures & frequentiores figuræ formantur & figurantur intellectualiter in memoria & intellectu & voluntate ipsius , eò plùs eum amat & eò plùs significatur humano intellectui quòd Tu sis amatus ab illo homine qui sic amat suum amicum.

24. Sed , quando homo , *Domine* , amat suum amicum quin amet Te continuò per primam & mediam terminationem amoris , tunc non amat eum omni tempore , & si eum amet in una re non amat eum in alia , & propterea est suus amor alterabilis & mutabilis & frequenter est in privatione , & secundùm circumstantias temporis est magnus vel parvus ; quia , sicut tempus sequitur motum in quo generatur & motus sequitur tempus , ita amor quem talis homo habet erga suum amicum sequitur alterationem & corruptionem & alteratio & corruptio sequuntur ipsum amorem , & propterea talis homo uno tempore amat & alio non.

25. i. *Amator Domine tuorum amato-*

rum

58 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
rum honorator Domine tuorum honora-
torum! Oitava res est amor quem homo
habet erga rem amatam à suo amico: unde
dicimus quòd volentem amare suum ami-
cum oporteat inamorare suam animam
de Te & in Te; quia, quando anima
hominis amat Te, tunc amat justè &
misericorditer & verè & virtuosè rem
quam amat suus amicus.

26 Unde benedictus sit, *Domine*, tu-
us gloriosus Amor; quia, sicut sensua-
liter formatur & figuratur corpus ho-
minis ex quatuor elementis, ita intel-
lectualiter formatur iste virtuosus amor
ex quatuor amoribus, qui sunt amor
quem homo habet erga Te & amor
quem habet erga rem amatam á suo
amico & amor quem amicus habet er-
ga rem amatam ab amante ipsum; &
sicut corpus hominis non posset reci-
pere formam sensualem sinè quatuor e-
lementis, ita iste amor non posset re-
cipere formam intellectualem sinè qua-
tuor predictis figuris amoris.

27. Sed, quando homo, *Domine*,
amat

amat rem amatam à suo amico quin amet Te, tunc non potest justè & verè amare rem amatam à suo amico; quia, sicut anima hujus hominis habet injuriosam memoriam obliviscendo Te & injuriosum intellectum ignorando Te & injuriosam voluntatem non amando Te, ita habet falsam memoriam & intellectum & voluntatem amando rem quam amat suus amicus.

28. k. *O Domine DEUS, quies amator veri amoris & veri valoris! Non ares est amor quem homo habet erga amantes suum amicum: unde dicimus quòd volentem amare suum amicum amando illos qui ipsum amant oporteat inamorare suam animam erga Te memorando & intelligendo & volendo Te; quia, sicut homo non potest amare suum amicum nisi amet illos qui ipsum amant, ita non potest amare amantes suum amicum nisi sua anima memorando & intelligendo & volendo sit inamorata de Te.*

29. Igitur, cùm multi homines, *Domine,*

mine, sint falsi & fraudulentissimi amatores, qui vult amare amantes suum amicum oportet quòd prius amet Te ut amor quem habet erga Te eum dirigat ad amandum amatores sui amici; quia, nisi homo amaret falsos amatores sui amici, non verè amaret suum amicum & putando amare eum ipsum disamaret habendo bonam intentionem; quoniam sicut homo cæcus est indirectus in sua via per privationem visus, ita est homo indirectus in amando amatores sui amici quando non est tuus fidelis amator.

30. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia multi falsi homines ita falsò amant falsos amatores sui amici sicut falsò amant suum amicum amatum à falsis amatoribus, & hoc evenit quia Te non amant verè; nam quia Tu es Dominus Creator infinitus æternus & perfectus in omnibus perfectionibus, oportet quòd volentem amare suum amicum in amatoribus qui eum amant prius amet Te & postea suum amicum & postea amatores

*Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVIII. De
tores amantes ipsum, quia aliter non
posset homo esse suo amico verus & fi-
delis amator nisi prius esset amator sui
honorati Creatoris & gloriosi DEI.*

CAPUT CCCVIII.

Quomodo homo amet suum inimicum.

1 a. **O** *DEUS* honorate mirabilis, qui
es honoratio & honor omnium
valorum! Qui vult amare suum inimi-
cum, oportet, *Domine*, quod prius
memoret & intelligat & amet Te ut ha-
beat justitiam & misericordiam & hu-
militatem & patientiam & abstinentiam
& veritatem & alias virtutes quibus
possit amare suum inimicum, quem non
potest amare sine virtuosus memorare &
intelligere & velle.

2. Igitur, cum hoc ita sit, qui vult
amare suum inimicum, oportet, *Domine*,
quod eum amet sensualiter, & intel-
lectualiter eum tribus virtutibus animæ
quibus potest adducere de potentia in
actum

62 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
actum amorem, dummodo sciat me-
morare & intelligere & velle Te & sen-
sualitates & intellectualitates sui inimici
per ordinatam memoriam & intellectum
& voluntatem; quia, sicut artifex habet
artem per quam artificialiter facit ve-
nire de potentia in actum formas po-
tentiales, ita potest homo habere ar-
tem per quam faciat venire amorem de
potentia in actum, dummodo sciat uti
& frui virtutibus animæ.

3. *Gloriose Domine!* Qui vult intrare
in inquisitionem artis per quam possit
amare suum inimicum, oportet quòd
dictam artem inquiret in *novem* rebus,
quæ sunt *justitia, misericordia, veritas,*
patientia, humilitas, alteratio, imagi-
natio, mortificatio, & natura; quia, si-
cut sensualiter componitur corpus ex ma-
teria & forma, ita intellectualiter amor
erga inimicum generatur in actualitate
quando homo in sua memoria & intel-
lectu & voluntate habet novem prædic-
tas res.

4. b. *Fortis Domine super omnes forti-*
tudines,

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVIII. 63
tudines, gloriose Domine super omnes glo-
rias! Prima res est justitia: unde dici-
mus quòd volentem amare suum inimi-
cum oporteat memorare & intelligere
& amare Te ut formetur justitia in sua
memoria & intellectu & voluntate, per
quam justitiam potest homo amare su-
um inimicum quando memoria justè
cum memorat & intellectus justè cum
intelligit; quia voluntatem oportet ama-
re id quod memoria justè memorat &
intellectus justè intelligit, cum ipsa sit
proprietas exiens à memoria & intel-
lectu.

5. Unde benedictus sis, *Domine DE-*
US; quia, quando homo recipit justiti-
am in habitu & memorat & intelligit
inimicitiam sui inimici, tunc sua justitia
format amorem in voluntate; quia,
sicut ex magna albedine & magna ni-
gredine generatur valdè pulcher color
tertius, ita generatur valde magnus amor
in voluntate hominis quando memorat
& intelligit tuam justitiam & malevo-
lentiam sui inimici; & sicut homo cho-
lericus

64 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
lericus accidentaliter fit phlegmaticus,
ita amor hominis, eò quòd exeat à jus-
ta memoria & intellectu & voluntate,
convertit memoriam & intellectum &
voluntatem sui inimici in justitiam per
quam inimicus fit amicus.

6. Sed, quando homo, *Domine*, vult
amare suum inimicum & non figurat
nec format in justitia suam memoriam
& suum intellectum & suam voluntatem,
tunc sine justitia memorat & intelligit
malevolentiam sui inimici; &, quia eam
memorat & intelligit sine justo memo-
rare & intelligere, sua voluntas fit ini-
mica voluntatis inimici, & ideo ambo
sunt inimici ad invicem; &, sicut unum
contrarium dat significationem de alio,
ita quòd plus memoria hominis memo-
rat & intellectus intelligit malevolentiam
sui inimici eò plus voluntas multi-
plicat suam iram & suum furorem con-
tra ipsum inimicum.

7. c. *O Domine DEUS, qui mentem
tui servi defendis à servitute potentia
sensitiva! Secunda res est misericordia:
unde*

unde dicimus quòd volentem amare suum inimicum oporteat memorare & intelligere & amare Te ut Misericordia quæ est in Te formet & figuret misericordiam in memoria & intellectu & voluntate suæ animæ, & quando sua anima receperit habitum misericordiæ in sua memoria & intellectu & voluntate tunc misericorditer memorabit & intelliget & volet suum inimicum, & ideo amabit ipsum.

8. Igitur, quia misericordia, *Domine*, convenit in natura & proprietate cum perfectione & bono, & duritia cordis quæ est contraria misericordiæ convenit in natura & proprietate cum defectu & malo, & perfectio & bonum habent majorem vim & fortitudinem quàm defectus & malum, propterea misericordia hominis amantis suum inimicum vincit & superat crudelitatem quæ est in memoria & intellectu & voluntate ipsius inimici, & alterat ipsum in amicum faciendo eum misericordem & virtuosum: igitur, cum

E

hoc

66 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
hoc ita fit, propterea mandasti ho-
mini amare suum inimicum ut ei sit
occafio misericordiae & virtutis.

9. Nam, quando homo, *Domine*,
habet bonam & misericordem memo-
riam & intellectum & voluntatem erga
suum inimicum, suus inimicus memo-
rat & intelligit bonam & misericordem
memoriam & intellectum & voluntatem
ipsius & memorat & intelligit se habe-
re erga illum malam & crudelem me-
moriam & intellectum & voluntatem;
&, quando inimicus hoc memorat &
intelligit, conscientia habet in eo por-
tam apertam per quam venit de po-
tentia in actum & privat crudelitatem
à memoria & intellectu & voluntate
ipsius & facit cum habere misericor-
dem memoriam & intellectum & vo-
luntatem erga hominem amantem ip-
sum.

10. d. *Liberalis Domine, qui meum
cor facis abundare amore & meos ocu-
los lacrymis & ploratibus! Tertia res
est veritas: unde dicimus quòd vo-
lentem*

lentem amare suum inimicum oportet memorare & intelligere & velle Te, ut Veritas quæ est in Te vestiatur & formet suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem veritate per quam verè memoret & intelligat & velit suum inimicum.

II. *Gloriose Domine!* Quando homo verè memorat & intelligit & amat suum inimicum, & suus inimicus non memorat nec intelligit nec amat Te, tunc est homo falsò memoratus & intellectus à suo inimico, & ex falsa memoria & intellectu inimici formatur falsa voluntas erga illum, & propterea est pugna & contrarietas inter memoriam & intellectum & voluntatem utriusque; sed anima hominis amanti suum inimicum pugnat & se defendit cum veritate, & anima sui inimici pugnat & se defendit cum falsitate; & quia veritas est de natura & proprietate essendi & falsitas est de natura & proprietate non essendi, & *esse* habet multò majorem potes-

68 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
potestatem quàm *non esse*, propterea
falsitas vincitur & superatur à verita-
te, & per hoc inimicus fit amicus
fidelis & verus illius hominis qui eum
verè amat.

12. Igitur, cùm hoc ita sit, *Do-
mine*, qui vult ex inimico facere a-
micum, sciat oppugnare falsitatem ini-
mici cum veritate, quia, veritas est
multo fortior & potentior quàm fal-
sitas eò quòd falsitas non juvetur nisi
à se ipsa & à Dæmone & à privatio-
ne, & veritas juvetur à Te & ab An-
gelis & à gloriosa Virgine & à se ipsa
& ab *esse*; igitur, cùm omnes res à
quibus juvatur veritas sint potentio-
res quam res à quibus juvatur falsitas,
per hoc significatur humano intelec-
tui possibile esse omni homini vince-
re suum inimicum cum vera memoria
& intellectu & voluntate.

13. e. *Patiens Domine plene patien-
tia & amore! Quarta res est patientia:*
unde dicimus quòd volentem amare
suum inimicum oporteat memorare
&

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVIII. 69
& intelligere & velle Te, ut magna Patientia quæ est in Te figuret & formet in sua memoria & intellectu & voluntate habitum patientia per quam patienter possit memorare & intelligere & velle suum inimicum.

14. Sed, quando homo, *Domine*, non memorat & intelligit & amat Te, tunc non habet qui formet patientiam in sua memoria & intellectu & voluntate, & propterea quando vult amare suum inimicum sua memoria memorat & suus intellectus intelligit impatientiam ipsius inimici, & ideo sua voluntas non habet patientiam nisi anima habeat eam formatam in habitu per memorare & intelligere & amare tuam Patientiam.

15. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, quando inimicus impatiens memorat & intelligit quòd homo habeat erga ipsum patientem memoriam & intellectum & voluntatem, tunc conscientia movet voluntatem ipsius

70 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
fius ad recipiendum formam amoris
& ad relinquendum & privandum for-
mam odii à se ipsa; & , quando ho-
mo amans suum inimicum memorat
& intelligit impatientiam ipsius & pa-
tientiam suæ memoriæ & intellectus &
voluntatis , tunc sua amina est in valde
magno labore ad habendum patienti-
am , & per istum laborem est digna
habere ipsam & lucrari meritum per
eam & vincere impatientiam sui ini-
mici , quæ victoria est major & ma-
joris meriti quæ consequi possit ab
ulla memoria & intellectu & volun-
tate.

16. f. *O Domine, qui es in meis cogi-
tationibus & in meis amoribus! Quin-
ta res est humilitas: unde dicimus
quòd volentem amare suum inimicum
oporteat memorare & intelligere &
amare Te ut tua Humilitas formet
humilitatem in sua memoria & intel-
lectu & voluntate , & per habitum
humilitatis in eis formatum sit occa-
sionatus & directus ad amandum suum
inimicum.*

17. Nam,

17. Nam, sicut tua magna Humilitas, *Domine*, quando memoratur & intelligitur & amatur à Christianis, format in memoria & intellectu & voluntate ipsorum mandatum moraliter figuratum ut eant ad prædicandum infidelibus, ita ipsa, quando memoratur & intelligitur & amatur, format in anima hominis humilitatem per quam homo se humiliat ad amandum suum inimicum; quia in hoc, quòd humilitas Te fecerit incarnari & mori pro homine, format & demonstrat homini quomodo se humiliet ad moriendum ut det laudem & honorem de suo Creatore apud infideles; &, sicut Tu es excusatus infidelibus habentibus bonam intentionem in sua fide, & hanc excusationem habes quia onerasti Christianos ad faciendum pro amore Tui id quod fecisti pro amore ipsorum, ita Christiani non sunt excusati si non prædicent infidelibus qui non honorant nec amant nec cognoscunt tuam gloriosam

72 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
sam Trinitatem nec tuam sanctam
Incarnationem gloriosam.

18. Unde Benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, quando homo humilis memorat & intelligit superbam memoriam & intellectum & voluntatem sui inimici quem amat, & adeo amat humilitatem quòd velit contemni à suo inimico, tunc sua humilitas est ei occasio privandi superbiam à memoria & intellectu & voluntate sui inimici & ponendi in eis humilitatem; sed, quando hypocritæ habent habitum humilitatis in potentia sensuali per vestes vel verba vel victualia, & in potentia rationali habent superbam memoriam & intellectum & voluntatem, tunc sunt inimici omnium illorum qui suam hypocrisim cognoscunt & omnium illorum qui eos non honorant nec laudant & qui non se ostendunt cæcos & ignorantes falsitatem & hypocrisim eorum.

19. g. *O Domine DEUS, qui es supremum*

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVIII. 73
premiū Bonū omnium bonorū &
supremus Honor omnium honorū!

Sexta res est alteratio: unde dicimus quod volentem amare suum inimicum oporteat habere artem & industriam per quam sciat alterare & mutare suam voluntatem; quia, quando homo memorat & intelligit inimicitiam & malevolentiam sui inimici, sua voluntas vult sumere figuram inimicitiae eò quod velit exire à memoria secundum quod memorat & ab intellectu secundum quod intelligit; &, quia sua memoria memorat & suus intellectus intelligit inimicitiam & malevolentiam in inimico, sua voluntas vult odire illum quousque vertatur & alteretur in velle contrarium illi quod ipsa vult figurare secundum formam memoriae & intelligentiae.

20. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, qui vult amare suum inimicum secundum praedictum modum, oportet de necessitate quod

Vci-

74 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
vertat & invertat suam voluntatem
sicut homo vertit tabulam & id quod
est supra facit esse infra; quoniam,
quando memoria memorat & intel-
lectus intelligit inimicum habere ma-
levolentiam, & voluntas se vult for-
mare in forma inimicitiae eò quòd
velit esse similis memoriae & intellec-
tui ex quibus exit, potentia ratio-
nalis per discretionem debet eam al-
terare & invertere in secundam figu-
ram, & non debet sinere eam for-
mari in prima figura, in qua eam
formarent memoria & intellectus ni-
si potentia rationalis per discretio-
nem eam alteraret.

21. Unde benedictus sis, *Domine
DEUS*; quia per hoc, quòd homo
alteraverit suam voluntatem in amo-
rem sui inimici, est sua voluntas oc-
casio alterandi malevolentiam inimi-
ci memorantis & intelligentis mag-
num amorem & patientiam quam
habet homo erga ipsum: igitur, cum
hoc ita sit & multi homines velint
ama-

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVIII. 75
amare suum inimicum & non sciant
habere artem & modum amandi ip-
sum, sciant memorare & intelligere
quomodo alterent suam voluntatem
quando memoria & intellectus volunt
in ea figurare inimicitiam, quia per
hanc alterationem voluntatis est eis
possibile amare suum inimicum &
alterare & convertere eum in ami-
cum.

22. h. *DEUS gloriose, qui tuum
servum facis amare & velle contra-
rium sue voluntati! Septima res est
imaginatio: unde dicimus quòd vo-
lentem amare suum inimicum oportet
privare à sua imaginatione ini-
micitiam sui inimici & ponere in sua
imaginatione aliquam excusationem
ad excusandum malevolentiam ipsius;
quia, in quantum imaginativa omit-
tit imaginari inimicitiam & imagina-
tur aliquam excusationem malevolen-
tiæ sui inimici, in tantum occasio-
nat voluntatem ad amandum ipsum.*

23. *Gloriose Domine! In quantum
ho-*

76 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
homo melancholicus utitur plùs victualibus frigidis & siccis quàm ullis aliis ; in tantum plùs auget & multiplicat suam melancholiam ; & similiter accidit potentiæ imaginativæ, quia in quantum homo eam finit imaginari inimicitiam sui inimici & vindictam quam vult sumere ab eo, in tantum captivatur & incarceratur sua voluntas in malevolentia erga ipsum : igitur , sicut melancholia sanatur & mortificatur per res contrarias , ita imaginatio hominis volentis amare suum inimicum sanatur per imaginari res contrarias inimicitia ipsius.

24. *Virtuose Domine!* Qui vult amare suum inimicum , oportet quòd constringat & incarceret suam imaginationem ne imaginetur defectus qui sunt in inimico , & oportet quòd , si aliqua virtus vel aliquod bonum est in eo , imaginetur illud quantum possit ; quia per hoc , quòd imaginatio non imaginetur defectus inimici

ei & imagenetur bona & virtutes ipsius, formatur amor in voluntate hominis volentis amare suum inimicum; sed, quia aliqui homines nescii volunt amare suum inimicum imaginando mala & vitia quæ sunt in eo, & non omittunt imaginari illa nec memorant & imaginantur bona & virtutes ipsius, propterea est eis impossibile amare suum inimicum dum sua imaginatio faciat oppositum illius per quod est possibile amare ipsum.

25. i. *O Domine DEUS, qui es thesaurus mea memoria & mei intellectus & mea voluntatis! Octava res est mortificatio: unde dicimus quòd volentem amare suum inimicum oporteat mortificare sensualitates & intellectualitates per quas odit ipsum; quia, sicut homo occidit arborem quando occidit & destruit radices ipsius, ita mortificat homo voluntatem ne odiat suum inimicum quando mortificat suas sensualitates & intellec-*

78 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
tellectualitates, eò quòd mortifican-
do eas vivificetur voluntas in aman-
do illum.

26. Nam, si aliquis sensuum sen-
sualium vel intellectualium, *Domine*,
mortificetur per Rationem quæ vult
quòd homo amet suum inimicum,
alii sensus sensuales & intellectuales
vivificantur ut sint instrumenta per
quæ voluntas amet illum; quia, si
oculi corporales vident res per quas
homo odit suum inimicum, oculi
spirituales debent mortificare illos ne
videant res quæ sunt occasio inimi-
citiæ, & intellectualiter debent vide-
re virtutes quæ sunt occasio amoris
& amicitiae.

27. *Gloriose Domine!* Sicut conf-
ructor domus commutat lapidem
qui non convenit loco in quo vult
ipsum ponere in pariete, ita oportet
quòd homo commutet unum sen-
sum pro alio ad mortificandum ini-
micitiam & vivificandum amicitiam;
quia, sicut sensus sunt diversi ab in-
vicem,

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCVII. 79
vicem, ita oportet quòd mortificentur illi per quos malevolentia mortificatur ut vivificentur illi per quos amicitia & benevolentia vivificantur.

28. k. *Essentialis Domine perfecte in omnibus perfectionibus! Nona res est natura: unde dicimus quòd volentem amare suum inimicum oporteat memorare & intelligere similem naturam quæ est inter se & ipsum inimicum in hoc quòd ambo sint unius speciei; quia, sicut est naturale quòd animalia irrationalia ament se invicem quando sunt unius speciei, ita est naturale voluntati hominis volentis amare suum inimicum recipere formam amoris quando memoria memorat & intellectus intelligit naturam inimici esse similem in specie cum suamet natura.*

29. *Virtuose Domine! Qui vult amare suum inimicum memoret & intelligat quomodo propinquitas & concordantia, quæ est inter suum corpus & suam animam & corpus & ani-*

80 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
animam sui inimici, sit major quàm
contrarietas & discordantia quæ est
inter memorare & intelligere & vel-
le utriusque; quia suum corpus &
sua anima sunt ejusdem speciei huma-
næ cum corpore & anima sui amici,
& malevolum & injuriosum memo-
rare & intelligere & velle ipsius ini-
mici sunt res accidentales accidentali-
ter diversæ & contrariæ à benevolo
& justo memorare & intelligere &
velle hominis amantis illum: igitur,
cùm hoc ita sit & aves & bestia a-
ment aves & bestias sibi propinquas
in natura & proprietate, quare dubi-
tat homo amare suum inimicum, qui
substantialiter est ei similis in natura,
per id quod accidentaliter est contra-
rium suis accidentibus?

30. *Amorose Domine!* Sicut acci-
dentaliter pannus albus & pannus ni-
ger sibi invicem contrariantur, ita
anima hominis memorantis & intel-
ligentis & amantis suum inimicum &
anima inimici memorantis & intelli-
gentis

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCIX. 81
gentis & odientis ipsum accidentaliter
contrariantur sibi invicem; sed, si-
cut pannus albus & pannus niger
non contrariantur in materia, ita
ambæ animæ non contrariantur in
natura substantiali licet contrariantur
in opere occidendi: igitur, cum
hoc ita sit, quare odit homo sibi si-
mitem naturam substantialem ratione
operis accidentalis injuriosi & displi-
centis. Tibi qui es noster gloriosus
DEUS?

CAPUT CCCIX.

*Quomodo homo cognoscat quinam amor
sit perfectus & quinam defectuosus.*

1. a. **D**EUS *une virtuose vere Pa-
ter gloriose abundans omnibus
perfectionibus!* Quia amor dividitur in
sensualem & intellectualem, propte-
rea, *Domine*, volentes inquirere per-
fectionem & defectum ipsius oportet
facere inquisitionem tribus virtutibus

F

ani-

82 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
animæ sensualiter & intellectualiter,
quoniam amor uno modo recipit
perfectionem vel defectum in sensua-
litate & alio in intellectualitate.

2. Unde, qui vult intrare in hanc
inquisitionem, *Domine*, necessario o-
portet quòd sit virtuosus memoran-
do & intelligendo & volendo virtu-
tes & odiendo vitia & defectus, quia
aliter non posset invenire amorem
perfectum nec amorem defectuosum;
quoniam, si intellectus inquit per-
fectionem amoris & memoria eam
non memorat nec voluntas eam amat,
non potest eam invenire; sed quando
intellectus inquit perfectionem amo-
ris & memoria eam memorat & vo-
luntas eam amat, tunc est directus ad
inveniendum quinam amor sit perfectus
& quinam non.

3. Igitur, cùm hoc ita sit, qui
vult intrare in hanc inquisitionem o-
portet, *Domine*, quòd sequantur re-
gulam prædictam, & oportet quòd
inquisitionem faciat in *novem* rebus
quæ

quæ sunt *tua gloriosa Deitas, tua sanctificata Humanitas, nostra Domina sancta MARIA, Angeli, Apostoli, Clerici, Principes, homines divites, & homines opifices.*

4. b. *O gloriose Domine, qui meum cor calefacis amore & meos oculos madesfacis præ timore! Prima res est tua sancta deitas gloriosa; unde dicimus quòd intellectualiter intelligamus tuam mirabilem Potestatem & tuam virtuosam Sapientiam & tuam valde amoro-
sam Voluntatem habere perfectionem, & per perfectionem quæ est in eis significari humano intellectui in tuo Amore esse omnem perfectionem & in eo non esse ullum defectum; quia, si in tuo glorioso Amore esset ullus defectus significaretur nostro intellectui in Te esse defectum potestatis vel sapientiæ vel voluntatis, & hoc est impossibile.*

5. *Nam tua Potestas, Domine, est adeo perfecta, quòd possit quidquid scit tua Sapientia & vult tua Voluntas,*

84 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
tas, & tua sapientia est adeò perfecta quod sciat quidquid potest tua Potestas & vult tua Voluntas, & tua Voluntas est adeo perfecta quod velit quidquid potest tua Potestas & scit tua Sapientia per se ipsam & per perfectam potestatem & voluntatem: igitur, cum hoc ita sit, necessariò oportet quòd Amor quem habes erga Te & erga creaturas sit perfectus amor; quia, cum tua Potestas & Sapientia & Voluntas habeant æqualem perfectionem, est impossibile quòd defectus possit privare perfectionem à tuo Amore, quoniam omnia scis quæ potes scire & quæ tua Voluntas vult sciri à tua Sapientia.

6. *Cælestis Domine!* Tuus Amor est una res in Te sinè ulla differentia; sed, quia quidam homines sunt justis & alii peccatores, per hoc significatur humano intellectui quòd ames quosdam homines intuitu Justitiæ & alios intuitu Misericordiæ; quoniam, si omnes homines amares
per

per Justitiam, significaretur quòd non esses amator misericordiæ & indulgentiæ; &, si omnes homines amares per Misericordiam, significaretur quòd non esses amator æquitatis & justitiæ; &, si ita esset, significaretur defectus in tua Voluntate; &, si defectus esset in ipsa, etiam esset in tua Potestate & Sapientia, quia tua Voluntas esset defectuosa per privationem perfectionis in potestate quæ non posset perficere ipsam Voluntatem, & per privationem perfectionis in sapientia quæ non sciret quomodo tua Voluntas haberet perfectionem in hoc quod amat; &, si ita esset, tua Potestas & sapientia & Voluntas non essent Divinæ, quod est de majoribus impossibilitatibus quæ esse possunt.

7. c. *Domine sancte gloriose, qui Te incarnasti ad significandum perfectionem tuarum perfectarum Qualitatum! Secunda res est tua gloriosa Humanitas: unde dicimus quòd, ut jam probavimus, intellectualiter intelliga-*

telligamus tuam gloriosam Humanitatem esse unitam & conjunctam cum tua excellenti Deitate: igitur, cum hoc ita sit, sicut sensualiter forma corporalis est plena per materiam quæ eam complet quoad longitudinem & latitudinem & profunditatem, & ipsa forma complet locum, ita intellectualiter significatur quòd gloriosus amor tuæ virtuosæ Humanitatis sit perfectus & completus per conjunctionem tui perfecti Amoris divini.

8. Nam adeo magna est perfectio, *Domine*, quam recipiunt à tua Deitate tua memoria & tuus intellectus & tua voluntas, quòd in tuo amore humano non possit esse ullus defectus sensualis nec intellectualis; & propterea quando eras in hoc mundo numquam peccatum mortale nec veniale fuit in tua Humanitate, quia ipsa adeo perfectè amavit, quòd sua memoria numquam se moverit ad memorandum nec suus intellectus ad intel-

intelligendum aliquid cum voluntate volente & amante peccatum aut vanitatem aut vanam gloriam aut aliquam delectationem temporalem.

9. *JESU Christe Domine!* Adeo est magnus & perfectus amor quem Tu habes erga tuum populum, quod pro eo volueris esse pauper & torqueri & mori, & præ magno amore quem habes erga nos voluisti quod Hostia sacrata convertatur in tuum sanctum Corpus gloriosum & Vinum sacratum in tuum pretiosum Sanguinem ut præfentialiter sis nobiscum & nos sanctificemur à Te; & adhuc ultra præ magno amore quem habes erga totam humanam speciem voluisti per humilitatem & per labores & paupertatem & mortem quam sustinuisti onerare & obligare Christianos, ut sint præcones apud infideles ut veniant ad viam veritatis: unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia nunquam præcones fuerunt adeo bene locati nec admoniti, nec obligati, nec

nec unquam fuit ullus dominus ad eo excusatus suo populo sicut Tu, si præcones non adimplent mandatum quod eis fecisti sustinendo paupertatem & famem & sitim & opprobria & tormenta & mortem ut nos pro tuo amore idem faceremus.

10. d. *O Domine humilis, à quo recipiunt gratiam & benedictionem omnes humilitates!* Tertia res est nostra *Domina sancta MARIA Virgo gloriosa*: unde dicimus quod sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus nostram Dominam sanctam *MARIAM* esse valde amatam & laudatam & rogatam & invocatam in hoc mundo, & valde succurrere nobis & adjuvare nos in nostris necessitatibus & facere multa miracula: igitur, cum hoc ita sit, per hoc significatur humano intellectui quod amor nostræ Domine sit valde perfectus & valde excellens; quia, si talis non esset ipsa non esset digna esse tua Mater neque adeo amari & rogari & honorari ab hominibus. II. In

11. In hoc, quod nostra Domina habuerit gratiam super omnes mulieres ut Virgo conciperet & pareret verum DEUM & verum Hominem, significatur, *Domine*, quòd in sua anima non fuerit nec sit ullus defectus amoris; quia, si in amando habuisset defectum, non potuisset concipere nec parere perfectè. Etiam per hoc, quòd nostra Domina amaverit in hoc mundo paupertatem & non amaverit vanitatem hujus mundi nec delectationes temporales, significatur quòd in ea fuerit & sit perfectus amor; quia, in quantum iste mundus & suæ vanitates amantur, in tantum significatur defectus in voluntate quæ res defectuosas amat, cùm nulla res possit carere defectuoso amore quæ desiderat & amat res habentes defectum.

12. *Iuste Domine!* Adeo completur amore & placito nostra Domina sancta MARIA memorando & intelligendo & amando tuam gloriosam Deita-

Deitatem & suum gloriosum Filium, quòd defectus non habeat viam nec portam per quam possit intrare in memoriam nec in intellectum nec in voluntatem ipsius : igitur, si omnis anima habet in hoc mundo perfectionem in sua memoria & in suo intellectu & in sua voluntate, dummodo memoret & intelligat & amet nostram Dominam, unde posset provenire quòd ipsa nostra Domina, quæ est in gloria in qua est omnis perfectio & quæ memorat & intelligit & amat tuam Deitatem & ejus opera & suum Filium & ejus opera, haberet defectum in amando ? hoc est impossibile.

13. c. *Sanctificate Domine in omnibus gloriis honorate in omnibus honorationibus!* Quarta res sunt Angeli: unde dicimus quòd, quia Angeli Te memorant & intelligunt & amant, formetur in sua voluntate perfectus amor; quoniam de necessitate oportet ipsos habere perfectum amorem

eò

è quòd Te memorent finè oblivio-
ne & Te intelligant finè ignorantia &
Te ament finè difamore, quia adeo
est magna tua Perfectio quòd om-
nem memoriam quæ eam memorat
perficiat & compleat, & hoc idem
est de omni intellectu qui eam intel-
ligit & de omni voluntate quæ eam
amat.

14. *Perfècte Domine!* Quando con-
sideramus quòd Dæmones memorent
& intelligant tuam Perfectionem quin
eam obliviscantur & ignorent, &
consideramus quòd sua voluntas non
amet in tua Perfectione id quod sua
memoria memorat & suus intellectus
intelligit in ea, tunc significatur nos-
tro intellectui in voluntate dæmonum
formari & figurari defectuosum amo-
rem, quia sua voluntas non potest
esse perfecta non amando Perfectionem
quam sua memoria memorat &
suus intellectus intelligit in Te; & per
defectum qui est formatus in sua vo-
luntate, formatur defectus in sua me-
moria

92 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
moria & in suo intellectu, quia perfectior esset sua memoria & suus intellectus si sua voluntas amaret perfectionem quam memoria memorat & intellectus intelligit, quam nunc quando sua voluntas eam non amat.

15. Unde benedictus sis, *Domine, DEUS*, quia per hoc quod Angeli memorent & intelligant & ament tuam Perfectionem sequitur sua voluntas perfectionem & vult amare & custodire & salvare & defendere nos à defectu per quem vadit homo ad poenas perdurabiles; & per hoc quod dæmones memorent & intelligant tuam Perfectionem & eam non ament sequitur sua voluntas defectum & desiderat privare perfectionem à rebus in quibus est & vult in eis ponere defectum; & propterea dæmones sunt contrarii tuis perfectis mandatis & volunt nos captivare in perdurabilibus tormentis & privare æternalibus perfectionibus; & quia quidam homines consentiunt admonitionibus angelicis

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCIX. 93
gelicis & alii diabolicis, propterea
quidam eunt per vias perfectas ad
perfectiones perdurabiles & alii eunt
per vias defectuosas ad ignem & ad
pœnas sine fine.

16. f. *Creator Domine omnium prin-*
cipiorum potens in omnibus potestati-
bus! Quinta res sunt Apostoli: unde
dicimus quòd sensualiter sentiamus &
intellectualiter intelligamus Apostolos
& alios Martyres esse in hoc Mundo
valde amatos & honoratos & invoca-
tos ab hominibus: igitur, cum hoc
ita sit, per hoc significatur quòd ip-
si habuerint & habeant perfectum amo-
rem, quia aliter non esset dignum
nec rationabile quòd in hoc Mundo
essent adeo culti & celebrati & ho-
norati sicut sunt.

17. Unde benedictus sis, *Domine*
DEUS; quia, sicut semen oportet
mortificari prius quàm potentia vege-
tativa possit afferre fructum, ita vo-
luntatem Apostolorum & Martyrum
& Sanctorum gloriæ oportuit in hoc
Mun-

Mundo mortificari amando sustinere dolores & languores & afflictiones & labores & mortem pro tuo amore & haborendo & contemnendo prosperitates & delectationes & divitias & vanam gloriam hujus Mundi ut fortificaretur & vivificaretur & perficeretur in cœlesti gloria, quæ est talis quòd in ea non sit digna esse ulla creatura quæ non habeat perfectum amorem & perfectam voluntatem: igitur, cum hoc ita sit, propterea voluerunt Apostoli mortificare suam voluntatem in hoc Mundo ut ipsa perficeretur in gloria perfecta.

18. *Perfekte Domine!* Adeo perfectam voluntatem habuerunt Apostoli & sui Discipuli in hoc Mundo, quòd plures homines converterint ad sanctam Fidem Catholicam quàm omnes alii Christiani qui fuerunt ab illo tempore usque nunc: igitur, cum Apostoli & sui Discipuli fuerint in adeo parvo numero in comparatione Christianorum qui ab illo tempore fuerunt

fuerunt usque modo, secundum hoc significatur quod ipsi habuerint in hoc Mundo perfectiorem amorem quam omnes nos: igitur, cum hoc ita sit, quis posset aestimare magnam perfectionem & devotionem & magnum fervorem qui fuit in amare Apostolorum? & quis posset aestimare magnum defectum qui est in nostro amore? unde gloria & benedictio sit Tibi, *Domine DEUS*, & placeat Tibi quod in brevi tempore redeat & sit inter nos sanctus amor & magnus fervor & devotio quam sancti Apostoli habuerunt in hoc mundo ad honorandum & laudandum suum gloriosum DEUM & ad ei serviendum.

19. g. *O Domine vere DEUS, qui in anima tui servi fixisti & firmasti quatuordecim Articulos! Sexta res sunt Clerici & Prælati Sanctæ Fidei Romanæ: unde dicimus quod sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus Prælatos & Clericos habere potestatem & scientiam sufficientem ad*
mons-

monstrandum & prædicandum veram viam Sarracenis & Judæis & Tartaris & aliis infidelibus qui sunt contrarii sanctæ Fidei catholicæ; quia, nisi hanc potestatem & scientiam haberent, significaretur humano intellectui vel quòd non essent in veritate vel quòd non haberent liberam voluntatem ad laudandum Te & serviendum Tibi sustinendo graves labores & angustiosam mortem quam Tu sustinuiisti pro amore nostri; & si hoc ita esset, significaretur quòd in Te esset defectus voluntatis in hoc quòd non ordinasses in Prælatis & Clericis esse potestatem & scientiam per quam sua voluntas haberet libertatem essendi perfecta in amando Te & in serviendo Tibi.

20. Igitur, cum sit impossibile, *Domine*, quòd in tua Voluntate sit ullus defectus, significatur quòd perfectio quæ est in tua Voluntate ordinaverit quomodo in Prælatis & Clericis sit potestas & scientia sufficiens
ad

ad monstrandum infidelibus veritatem: unde, sicut Tu posuisti in Prælati & Clericis potestatem & scientiam per hoc quòd sint multi & habeant sufficientem Scientiam, ita tua perfecta Voluntas ordinavit quòd in eis sit libera voluntas volendi prædicare & dirigere errantes ut Tu honoreris in eis & ipsi glorificentur & beatificentur in Te, quam ordinationem fecit tua Voluntas volendo tuam Humanitatem tradere paupertati & morti pro nobis ut illorum voluntas veniret totaliter libera ad amandum Te in tantum, quòd ad honorandum Te & ad salvandum infideles prædicarent eis quin dubitarent sustinere labores & mortem pro Te.

21. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, si Prælati & Clerici haberent adeo magnam voluntatem prædicandi errantibus & dirigendi eos in viam veritatis sicut habent potestatem & scientiam, in brevi tempore esset totus Mundus Christianus;

G

&

& , quia voluntas Prælatorum & Clericorum est in motiva intellectuali majoris quantitatis quàm in motiva sensuali , tuus servus Te precatur & à Te petit gratiam ut des perfectiōnem voluntati sensuali illorum quousque æqualificetur cum voluntate intellectuali in potentia motiva ut voluntas fiat æqualis potestati & scientiæ sensuali & intellectuali.

22. h. *Æterne Domine gloriose sinè fine & sinè principio! Septima res sunt Principes & equites & populi Christiani: unde dicimus quòd sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus Principes & equites & suos populos habere potestatem & scientiam sufficientem ad recuperandum sanctum Sepulchrum civitatis Jerusalem & omnia alia loca quæ Saraceni & alii infideles possident; sed, quia sua voluntas est defectuosa & non amat Te perfectè, propterea est major potestas & scientia quam eis dedisti quàm voluntas, quam in eis ordinasti esse liberam*

beram ut liberè velit esse æqualis potestati & scientiæ, quam ordinationem fecisti tuo pretioso Sanguine quem effudisti ut nos effunderemus nostrum pro tuo amore.

23. *Virtuose Domine!* Non est ullus defectus adeo magnus & adeo culpabilis, sicut defectus qui est in voluntate, quia defectus qui sit in potestate & in scientia non affert culpam, cum omnis homo sit excusatus dummodo non habeat potestatem nec scientiam; sed, quando homo habet potestatem & scientiam & non vult habere voluntatem quam potest habere si vult, non est excusatus, imò est culpabilis, quia libertas plus stat in voluntate quam in potestate & scientia eò quòd qui non potest habere potestatem & scientiam in aliqua re, non habeat libertatem in illa potestate & scientia; sed, qui habet liberam voluntatem utendi sua potestate & sua scientia, habet culpam quando non vult id quod potest

100 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
test facere per perfectam potestatem
& scientiam: igitur, cum hoc ita
sit, secundum hoc significatur, *Do-*
mine, quod in quantum est magna
potestas & scientia Christianorum in
tantum sit obligata eorum voluntas
ad volendum causam finalem propter
quam est eis data perfecta potestas
& scientia sufficiens ad ordinandum
quomodo totus Mundus sit Christia-
nus.

24. Unde benedictus sis, *Domine*
DEUS; quia, si Tu cogeres volunta-
tem Christianorum ut esset adeo mag-
na in faciendo bonum sicut est eo-
rum potestas & scientia, libera vo-
luntas esset in eis constricta; &, si
talis esset, perdidisset perfectionem
ad quam liberè venit volendo sine
constrictione id ad quod habent per-
fectam potestatem & scientiam: igi-
tur, quia Tu non es contrarius ulli
tuarum creaturarum & maximè volun-
tati humanæ quæ est de melioribus
creaturis quæ sint per creationem,
prop-

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCIX. 101
propterea voluisti esse homo & mori
pro homine, ut nostra voluntas liberè
pro tuo amore velit uti potestate &
scientia quas nobis dedisti; sed, quia
voluntas malorum Christianorum est
inversa per peccata & defectus, propte-
rea per defectum voluntatis non potest
potestas, nec scit scientia ipsorum di-
rigere Mundum & dare ipsum totum
sanctæ Fidei Romanæ.

25. i. *Benedicte Domine gloriose per-
fecte in omnibus amoribus!* Octava res
sunt *homines divites*: unde dicimus
quòd sensualiter sentiamus & intellec-
tualiter intelligamus in hoc mundo
esse multos homines divites bonis
mobilibus & immobilibus, & adeo
amare divitias quas possident quòd
præ magna possessione quam ipsi ha-
bent sint multi pauperes habentes in-
digentiam bonorum temporalium ad
suam vitam necessariorum.

26. Igitur, cùm hoc ita sit, *Do-
mine*, per hoc significatur quòd in
hoc mundo sit valde magnus defectus
amo-

amoris , quia divites nimis amant suas divitias in hoc quòd ament eas plùs quàm pauperes, & plures velint possidere plùs quàm possint, & plures velint habere quàm debeant , & pauperes plùs amant divitias divitum quàm ipsos divites & plures divitias amant quàm possint & debeant habere.

27. Unde benedictus sis , *Domine DEUS* ; quia , in quantum voluntas hominum divitum amat plùs divitias quàm causam finalem propter quam ipsæ sunt eis datæ , in tantum est defectuosa in suo amore ; quoniam , in quantum est magna causa finalis propter quam sunt homini datæ divitiæ, in tantum debet homo formare suam voluntatem magnam in amando ipsas ; & similiter est de voluntate pauperum , quia ipsi tantum deberent desiderare divitias quanta est finalis ratio propter quam ipsi sunt pauperes ; & , quia multi pauperes amant & desiderant majores divitias quàm oporteat

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCIX. 103
teat desiderare, ideo est defectuosa
sua voluntas in amore & patientia.

28. k. *Sapiens Domine in omnibus
sapientiis, gratiose in omnibus gra-
tiis! Nona res sunt homines opifices:*
unde dicimus quod sensualiter sentia-
mus & intellectualiter intelligamus o-
pifices facere fraudes & deceptiones
ad invicem: igitur, cum hoc ita sit,
per hoc significatur quod non habeant
perfectum amorem erga se invicem;
quia, si unus perfectè amaret alium,
pellio non faceret ullam fraudem in
pelle nec pannifex in panno, imò
pellio manifestaret pannifici defectum
pellis & pannifex pellioni defectum
panni, & hoc idem facerent alii o-
pifices ad invicem.

29. *Iuste Domine!* Quia pellio me-
morat & intelligit defectum pellis &
vult habere tantum pro pelle quan-
tum si in ea non memoraret nec in-
telligeret defectum, propterea forma-
tur in voluntate pellionis defectuo-
sum velle & falsus amor, quoniam

VO-

voluntas non est in natura similis memoriae & intellectui in hoc quòd velit contra memoriam & intellectum volendo perfectum pretium pro re memorata & intellecta in defectu; sed, si voluntas pellionis vellet habere pro pelle pretium secundum valorem quem memoria memorat & intellectus intelligit in ipsa pelle, tunc formaretur in ea perfectus amor & concordantia cum memoria & intellectu.

30. Igitur, cum tot sint opifices in hoc Mundo & tot sint falsitates & fraudes quas faciunt, quis posset æstimate, *Domine*, magnum defectum amoris qui est in hoc Mundo, & quàm necessaria sit nobis tua dulcis Misericordia? Nam, quando opifex vel mercator incipit velle majus pretium quàm conveniens quod memoria memorat & intellectus intelligit, statim incipit sua voluntas habere falsum amorem, & statim incipit sua anima memorare & intelligere quomodo fa-

ciat

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCX. 105
ciat fraudes & astutias & falsitates in
re pro qua vult habere plus quàm
conveniat, & statim incipit voluntas
figurare & induere se habitu falsi &
defectuosi amoris contrarii excellenti
amori glorioso tuæ humanæ Naturæ,
quæ in die suæ Passionis voluit dare
pretium majus quàm valeant omnes
aliæ creaturæ creatæ à Te qui es noster
gloriosus DEUS.

CAPUT CCCX.

Quomodo homo inquireat formam amoris.

1. a. **O** DEUS gloriose misericors
pie! Qui vult inquirere
formam amoris, oportet, *Domine,*
quòd inquisitionem faciat tribus vir-
tutibus animæ in rebus sensualibus &
intellectualibus, quam inquisitionem
oportet fieri in tribus formis, scili-
cet in forma naturali & in forma
artificiali & in forma composita ex
naturali & artificiali, qualis est forma
speculi. 2. Un-

2. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, qui vult inquirere amorem in tribus formis prædictis, oportet quòd ordinata memoria & intellectu & voluntate fruatur Te, & utatur Angelis & dæmonibus & firmamento & elementis & elementatis & actione & passione & actu & potentia; quia, si homo haberet inordinatam memoriam & intellectum & voluntatem in aliqua prædictarum rerum, non posset invenire amorem in forma & figura secundum quam oportet ipsum memorari & intelligi.

3. *Gloriose DEUS!* Sicut forma naturalis convenit cum actione & forma artificialis cum passione & forma media cum actione & passione eò quòd sit composita ex ambabus formis, ita, *Domine*, amor formatur & figuratur in tribus figuris diversis, quia uno modo figuratur in formis naturalibus, & alio in formis artificialibus, & alio in forma media: igitur cum hoc ita sit, qui vult inquirere

quirere & invenire formam amoris oportet inquirere amorem in omnibus tribus prædictis formis.

4. b. *O Domine, qui in amoras tuos amatores erga tuas honorationes & tuos honores! Prima ratio dicitur de forma naturali: unde dicimus quòd sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus motum firmamenti esse circulares, & motum elementorum esse sursum & deorsum per levitatem & gravitatem quæ est in eis, & vegetabilia & animalia moveri ad generationem & corruptionem, & metalla figurari forma naturali, & Angelos naturaliter habere formam intellectualem, & ideo omnes prædictas figuras esse naturales.*

5. Igitur cum hoc ita sit, *Domine*, dicimus quòd sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus in firmamento & in vegetabilibus & in metallis non esse amorem in figura memoriæ & intellectus & voluntatis eò quòd non sit naturale nec accidentale

le quòd firmamentum & vegetabilia & metalla habeant memoriam & intellectum & voluntatem : igitur cùm figura veri amoris non possit esse sine his tribus virtutibus & ipsæ non sint in firmamento nec in vegetabilibus nec in metallis , non oportet in eis inquirere figuram amoris , nec in eorum figura oportet inquirere amorem.

6. Igitur , cùm hoc ita sit , oportet , *Domine* , quòd figuram amoris inquireamus in figura animalium & Angelorum & dæmonum ; & , quia animalia sunt diversa in specie & in numero , propterea amor qui est in eis est diversus , eò quòd homo non amet secundùm amorem irrationalium , nec Petrus amet secundùm amorem Guilielmi nec unum irrationale amet secundùm amorem alterius : igitur , cùm hoc ita sit , secundùm quod figuræ sunt diversæ & contrariæ ad invicem , oportet in eis inquirere amorem.

7. c. *Vere Domine in omni veritate, qui es Pater & Dominus omnium rerum!*

Intel-

Intellectualiter intelligimus formam angelicam non esse compositam nec corruptibilem nec generabilem, sicut est forma animalis quæ est composita ex duabus naturis contrariis & est generabilis & corruptibilis: igitur, cum forma humana sit composita ex corpore & anima, & corpus sit in passione per corruptionem, & anima per peccatum sit culpabilis & ignoret & irascatur & obliviscatur, & nulla istarum rerum sit in Angelis, per hoc significatur in forma angelica esse multò perfectiorem amorem quàm in forma humana.

8. *Amorose Domine!* Quia figura amoris quæ est in homine est alterabilis ratione potentiæ sensitivæ, quæ quandoque est domina rationalis & quandoque est ei subdita, propterea sequitur quòd homo quandoque habeat meliorem & majorem amorem quàm ullum aliorum animalium, scilicet quando rationalis potentia est domina sensitivæ; sed, quando sensitiva est domina rationalis, tunc habet homo
pejo-

pejorem & magis corruptum amorem quàm ullum animalium irrationalium: igitur, cùm figura amoris Angelici sit firma & inalterabilis, per hoc significatur humano intellectui quòd ex memoria & intellectu & voluntate Angeli formetur & figuretur major & nobilior amor quàm ex memoria & intellectu & voluntate hominis, quia major amor potest esse in Angelo qui non privat suam memoriam nec suum intellectum nec suam voluntatem virtutibus, quàm in anima hominis qui per peccatum quotidie privat virtutibus suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem.

9. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, in quantum homo est figuratus in natura sensuali simili naturæ animalium irrationalium, in tantum figuratur in eo minor amor quàm in Angelis; sed, in quantum ipse est figuratus in natura intellectuali simili naturæ Angelorum, in tantum figuratur in eo amor in majori nobilitate &

in

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCX. III
in meliori figura quàm in animalibus
irrationalibus: igitur, cùm hoc ita sit,
secundùm hoc significatur quòd, sicut
Angeli habent in figura majorem na-
turam amandi, ita homines habeant
in figura majorem naturam amandi &
odiendi quàm irrationalia; &, sicut
animæ hominum sunt virtuosiores in
memorando & intelligendo & volen-
do quàm animæ irrationalium, ita
per inordinationem animæ hominum
habeant majorem malevolentiam quàm
animæ irrationalium.

10. d. *O Domine, qui es confortatio
& consolatio omnium in Te confiden-
tium!* Sicut in magna figura corporali
significatur magna forma, ita in mag-
na memoria & magno intellectu signi-
ficatur magna voluntas: igitur, cùm
dæmones habeant magnam memoriam
& magnum intellectum, foret magna
sua voluntas in amando, nisi figura me-
morix & intellectus & voluntatis esset
in eis alterata in figuram compositam
ex figura naturali & figura accidenta-
li,

112 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
li, quæ figura fuit alterata quando ipsi peccaverunt volendo contra naturam suæ memoriæ & sui intellectus, tunc quando sua voluntas voluit esse æqualis in virtute tuæ Voluntati memoratæ à sua memoria & intellectæ à suo intellectu, & tua Voluntas quæ eos creavit volebat quòd ipsi non vellent ullam rem impossibilem & inconvenientem.

11. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, sicut amor privatur in vegetabilibus inanimatis naturaliter per hoc quòd careant memoria & intellectu & voluntate, ita privatur accidentaliter in dæmonibus per hoc quòd in eis voluntas contrarietur memoriæ & intellectui; quoniam, sicut naturaliter secundum cursum intellectualem formatur & figuratur amor in Angelis in figura memoriæ & intellectus & voluntatis ipsorum per hoc quòd voluntas velit id quod memoria memorat & intellectus intelligit: ita odium & privatio amoris formatur & figuratur in dæmonibus per hoc quòd in eis voluntas

luntas velit opositum illius quod memoria memorat & intellectus intelligit: igitur, cum in dæmonibus sit adeo magna figura memoriæ in memorando & intellectûs in intelligendo, quis posset æstimare quàm magna sit figura odii & malevolentia & privatio amoris quæ est in eis?

12. *Gloriose Domine!* Sicut in magnis formis corporalibus capitur multa materia, ita in magna memoria & intellectu & voluntate capitur magnus amor quando istæ tres virtutes concordant in multum memorando & intelligendo & volendo Te: igitur, sicut magnus amor capitur in memoria & intellectu & voluntate Angelorum memorantium & intelligentium & volentium Te, ita accidentaliter capitur magna malevolentia in memoria & intellectu & voluntate dæmonum; quia, in quantum est magna figura memoriæ & intellectus Angelorum & dæmonum in memorando & intelligendo Te, in tantum formatur magna voluntas

H

luntas

114 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
luntas Angelorum in amando id quod
memoria memorat & intellectus intel-
ligit in Te, & in tantum formatur
magna malevolentia & privatio amo-
ris in voluntate dæmonum quæ non
amat id quod memoria memorat &
intellectus intelligit in Te: igitur, cum
hoc ita sit, quis posset æstimare mag-
nam privationem amoris quæ est in
dæmonibus?

13. c. *Completo Domine omnium mea-
rum considerationum & Amor mearum
inamorationum & Secretum meorum a-
morum! Secunda ratio dicitur de forma
artificiali: unde dicimus quòd in for-
ma artificiali non oporteat inquirere
amorem in firmamento, nec in elemen-
tis simplicibus cò quòd homo non pos-
sit in eis figurare ullam formam arti-
ficialem; & idem dicimus de vegeta-
bilibus & metallis, quia nullus homo
potest formare nec figurare in eis for-
mam artificialem nisi vegetabilia pri-
ventur potentiâ vegetativa, sicut for-
ma dolii quæ formatur ex lignis ab ar-
bore*

bore abscissis & forma alearum ex offe inanimato : igitur , cùm hoc ita fit , non oportet inquirere amorem in ulla prædictarum rerum secundùm figuram & formam artificialem habentem memoriam & intellectum & voluntatem.

14. *Gloriose Domine!* In Angelo & anima non potest formari forma artificialis sensualis eò quòd sint res intellectuales , sed verum est quòd in memoria & intellectu & voluntate possit homo formare formam artificialem intellectualem & sensualem secundùm habitum scientiæ , sicut Grammaticæ vel Logicæ ; & ista forma habet duas figuras , quarum una est intellectualiter formata in anima per sensus intellectuales & alia est sensualiter formata in corpore per sensus sensuales.

15. In materia elementalì composita ex quatuor elementis est possibile, *Domine* , quòd homo formet & figuret formas artificiales , sicut in argento in quo potest figurare formam hominis , & ista forma est artificialis & est

116 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
est composita ex forma animalis & ex
forma naturali metalli: unde unam for-
mam oportet attribui homini acciden-
taliter & aliam materiæ argenti natu-
raliter; & hoc idem est de forma ho-
minis in cera vel in lapide vel in lig-
no, & de forma cameræ quæ forma-
tur ex terra & ligno & aqua, & de
forma soni facti in instrumento quæ
formatur ex nota quam musicus ha-
bet in mente & ex sono chordarum;
& hoc idem est de forma scyphi in
vitro, & sic de aliis formis artificia-
libus: igitur cùm hoc ita sit, secun-
dùm istas formas prædictas oportet
hominem inquirere in sua anima qui-
nàm amor formetur memorando & in-
telligendo & volendo eas figurare &
formare artificialiter.

16. f. *Salvator noster Domine sancti-
ficate gloriose!* Sicut forma naturalis
dividitur & diversificatur in diversas
species & in diversa individua, ita for-
ma artificialis dividitur & diversificatur
in diversos modos, sicut figura homi-
nis

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCX. 117
nis picta in pariete vel insculpta in
ligno vel figura scyphi vel ollæ, & sic
de aliis figuris; &, sicut una figu-
ra artificialis diversificatur ab alia in
materia & in similitudine secundum
quod artifex vult eam figurare, ita
amor diversimodè invenitur secundum
diversam figuram memorandi & intel-
ligendi & volendi.

17. Nam, secundum quòd anima,
Domine, figurat & format suam me-
moriã & suum intellectum in figu-
rando navem vel castellum vel aliam
formam artificialem, figuratur amor in
voluntate quæ sumit figuram in vo-
lendo secundum quod memoria me-
morat & intellectus intelligit figuram
artificialem; sed, quia multoties eve-
nit quòd motiva sensualis non possit
sufficere ad complendum & figuran-
dum sensualiter id quod motiva intel-
lectualis amat figurare, propterea est
occulta & secreta figura amoris in fi-
gura sensuali quæ non representat ip-
sum in figura quam ipse habet intel-
lectualem.

18. Igi-

18. Igitur cùm hoc ita sit, *Domine*, propterea evenit quòd forma artificialis quæ est potentialiter multoties sit meliùs figurata in motiva intellectuali quàm in sensuali, & hoc est ratione defectûs motivæ sensuales vel materiæ quæ est subjecta sensuali figuræ, quæ non potest venire in actum ita benè sicut est figurata intellectualiter in motiva intellectuali, & propterea multoties evenit quòd opera artificialia videantur possibilia in motiva intellectuali & per defectum motivæ sensuales sint impossibilia in actualitate, vel veniant in actualitatem in forma non adeo perfecta sicut motiva intellectualis ea videt, & ideo anima non tantum amat dictas figuras quando sunt in actu, quantum eas amabat quando erant in potentia.

19. g. *O Domine, qui das meis oculis lacrimas & ploratus quando memoro tuam Passionem & tuos dolores! Tertia ratio dicitur de forma media composita ex forma naturali & ex artificiali: unde*

dc

de dicimus quod hæc forma sit in hoc mundo composita ex actione & passione & ex actualitate & potentia, per quam compositionem invenitur amor in hac figura ratione memoriæ & intellectus & voluntatis figurantium se in formis actualibus & potentialibus & in formis figuratis per passionem.

20. Igitur, quia firmamentum non est subjectum in quo ab homine figuratur forma artificialis & elementa simplicia non sunt subjecta prædictæ formæ nisi in quantum componuntur ad invicem, propterea, *Domine*, non oportet quod inquiramus tertiam figuram amoris in figura firmamenti & elementorum simplicium, quoniam in eis non figuratur forma composita ex naturali & artificiali.

21. Et, quia forma media figuratur in Angelis & dæmonibus & in vegetabilibus & animalibus & metallis, propterea est conveniens, *Domine*, quòd in dicta figura inquiramus amorem; sed,
secun-

secundum quod res sunt diversae, formatur diversa haec forma media, & secundum diversitatem ipsius recipit amor formam diversam; quia, sicut media forma composita in speculo est diversa à media forma composita in anima artificis volentis construere navem, ita amor qui formatur à forma figurata in speculo est diversus ab amore qui formatur in anima artificis amanti construere navem.

22. h. *Caelestis Domine, qui es solatium & consolatio meae animae!* Sensualiter sentimus quod in vegetabilibus sit media forma composita ex naturali & artificiali, quia potentialiter est forma panis in frumento & in eo est actualiter forma naturalis: igitur ex his duabus figuris una actuali & alia potentiali est composita media forma in qua oportet inquiri amorem qui significetur secundum naturam figurae in qua inquiritur & invenitur.

23. *Gloriose DEUS!* In animalibus est forma media in hoc quod in osse sit forma
ma

ma naturalis actualiter, & figura alcarum fit in eo potentialiter, & hæc forma est artificialis: unde forma offis est, *Domine*, per actionem in quantum est naturalis & forma alcarum est per passionem in quantum est artificialis: igitur ex actione & passione componitur forma media; quia, si forma media non esset inter formam naturalem & artificialem, esset impossibile quod forma naturalis per passionem posset esse subiecta formæ artificiali, & hoc idem est de forma media quæ componitur in metallis per actionem & passionem, sicut aurum quod habet formam naturalem & est sua forma in argento potentialiter per opus artificiale, cum per alchymiam formam argenti convertat homo in formam auri.

24. Igitur, quia in vegetabilibus & animalibus & metallis est, *Domine*, forma media composita ex naturali & artificiali, propterea sequitur quòd amor hominum dividatur in amorem naturalem & artificialem; quoniam, sicut

sicut corpus componitur ex quatuor elementis, ita forma media componitur ex quatuor rebus quæ sunt potentia & actus, passio & actio; quia, sicut sine privatione non possent materia & forma venire de potentia in actum, ita forma artificialis non posset esse sine forma media potentialiter nec actualiter in forma naturali: igitur, cum hoc ita sit, forma media est medium per quod voluntas hominis se format ad amandum & volendum res quæ sunt naturales & artificiales.

25. i. *O Domine, qui virtuificasti thesaurum intellectualem super sensuallem!* Sicut media figura formatur sensualiter in vegetabilibus & in metallis, secundum quod supra diximus, ita intellectualiter formatur forma media in Angelis composita ex forma naturali & ex artificiali, quæ forma naturalis est in amore quem habent ad memorandum & intelligendum & volendum & laudandum Te & ad servien-

viendum & obediendum Tibi, & forma artificialis est in amore quem habent ad defendendum nos à dæmonibus & ad dirigendum nos ad viam veritatis; quia, sicut homo falsus accipit artem & modum artificialem decipiendi aliquem hominem, ita Angeli accipiunt artem & modum dirigendi nos.

26. Nam, sicut naturale est Angelis, *Domine*, memorare & intelligere & velle Te & non oblivisci nec ignorare nec difamare Te, & hæc natura est in eis per hoc quòd eos confirmaveris in bono quando non peccaverunt, & peccaverunt dæmones, ita sunt contra naturam Angelorum peccata quæ faciunt homines obliviscendo & ignorando & difamando Te: igitur, sicut homo indiget arte quando vult facere figuram sibi similem in pariete, ita Angeli indigent arte ut per opus artificiale faciant homines peccatores memorare & intelligere & velle id quod ipsi memorant & intelligunt & volunt.

27. *Iuste*

27. *Iuste Domine!* In dæmonibus formatur forma media, quia naturale est suæ memoriæ memorare & suo intellectui intelligere tuas nobilitates & tuas honorationes, & non est naturale suæ voluntati di' amare Te, cùm accidentaliter sit formata in figura diversa à figura quam recepit per creationem: igitur, cùm hoc ita sit, ex forma naturali memoriæ & intellectus dæmonum & ex forma accidentali voluntatis ipsorum componitur & formatur media forma per quam ipsi memorant & intelligunt & volunt habere artem & modum decipiendi & fallendi homines ut damnentur & habeant in igne perdurabili formam memoriæ & intellectus & voluntatis similem formæ ipsorum dæmonum.

28. k. *O Domine in quo confidit tuus servus quando suæ virtutes ei deficient & suæ vitia & fragilitates eum opprimunt!* Quia quidam homines sunt in hoc mundo iusti & alii peccatores, propterea in quibusdam figuratur tua Justitia

tia & in aliis tua Misericordia; quoniam, sicut est naturale spicæ formari ex grano, ita est naturale tuæ Justitiæ dare præmium omni homini qui eam memoret & intelligat & velit & laudet & timeat; &, sicut est naturale lapidi recipere figuram hominis per opus artificiale, ita est naturale tuæ dulci Misericordiæ misereri omnis hominis qui eam memoret & intelligat & velit & laudet & in ea confidat: igitur, cùm hoc ita sit, sicut est homini data libertas & possibilitas memorandi & intelligendi & volendi & laudandi & honorandi tuam Justitiam & tuam Misericordiam, ita potest omnis homo recipere gratiam & benedictionem ab utraque.

29. *Juste Domine!* Sicut marmor non potest recipere figuram animalis in forma vegetabili nec sensuali nec rationali, eò quòd careat vegetalitate & sensualitate & imaginalitate & rationalitate, ita homines peccatores falsi falso confidentes in tua Misericordi-

126 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
fericordia non recipiuntur ab ipsa eò
quòd sua memoria & suus intellectus
& sua voluntas careant virtute & ve-
ritate & puritate & munditia cum
quibus tua Misericordia debet memo-
rari & intelligi & amari: igitur, cùm
hoc ita sit, quare confidit in tua
Misericordia ulla anima dum habet
falsam figuram in suo memorare &
intelligere & velle? Nam, sicut figura
hominis est vana in marmore, ita om-
nis anima quæ falsò memorando &
intelligendo & volendo confidat in tua
Misericordia habet vanam memoriam
& intellectum & voluntatem.

30. *Gloriose DEUS!* Ratio & inten-
tio, propter quam inquisivimus amo-
rem in tribus figuris prædictis, est ut
per diversitatem figurarum in quibus
invenitur amor in hoc Mundo perci-
piamus figuram amoris qui est in glo-
ria perdurabili; quia, sicut per alia
contraria habet homo cognitionem de
aliis, & per alias differentias habet
cognitionem de aliis, ita per figuram
amoris

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXI. 127
amoris hujus Mundi potest homo ha-
bere cognitionem de figura amoris
qui est in gloria in presentia nostri
Domini JESU-Christi.

CAPUT CCCXI.

*Quomodo homo amet habere cognitionem
de forma paradisi.*

1. a. **O** DEUS potens in omnibus po-
testatibus, sapiens in omni-
bus scientiis, amorose in omnibus a-
moribus! Qui vult habere cognitionem
de forma paradisi, oportet, Domine,
quòd eam inquireat cum quatuor re-
bus, quæ sunt tua gloriosa Perfectio
& memoria & intellectus & voluntas
hominis, & hanc inquisitionem oportet
fieri sensualiter & intellectualiter
in novem rebus, quæ sunt forma na-
turalis, forma artificialis, forma media,
tempus, locus, generatio, corruptio,
actus & potentia.

2. Unde benedictus sis, Domine
DE-

DEUS; quia, sicut homo sensualiter percipit figuram suæ faciei in speculo, ita intellectualiter potest percipere formam paradisi in suo intellectu quando memoria memorat novem res prædictas & intellectus in memoria inquirit prædictam formam.

3. *Virtuose Domine!* Sicut homo non potest videre figuram suæ faciei sinè medio, scilicet speculo in quo se aspiciat, ita non potest videre in hoc Mundo formam paradisi sinè medio quod est forma media composita ex novem rebus prædictis quando anima sibi objectat tuam Perfectionem & ipsas novem res ut cognoscat formam Paradisi: unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, sicut homo frequentius & manifestius videt suam manum quàm suam faciem eò quòd suam manum videat sinè medio & sinè ipso non possit videre suam faciem, ita in gloria videbit homo melius & manifestius formam paradisi quàm in hoc Mundo qui est medium per quod ipsa significatur.

4. b. *Desi-*

4. b. *Desiderate Domine ab omnibus populis, cui sit gloria & honor omni tempore! Prima res est forma naturalis: unde dicimus quòd, sicut sensualiter sentimus in sole splendorem non generari nec corrumpi, ita intellectualiter intelligamus formam paradisi non generari nec corrumpi, quia aliter sol esset virtuosior in forma quàm paradisi: igitur, cum hoc sit impossibile, significatur formam paradisi esse ita naturalem quòd non recipiat ullam corruptionem; quia, si eam reciperet, significaretur memoriæ & intellectui & voluntati hominis quòd tua Perfectio esset defectuosa, quod est impossibile.*

5. *Gloriose DEUS! Si forma paradisi esset accidentalis per generationem, oporteret quòd in paradiso essent formæ potentiales; &, si ipsæ essent in paradiso, in eo essent tempus & alteratio; &, si ita esset, forma paradisi esset ita naturalis & accidentalis sicut forma huius mundi; &, si*

I

ita

ita esset, significaretur in Te non esse perfectionem potestatis nec sapientiae nec amoris nec justitiae nec misericordiae nec ullarum aliarum virtutum, quia defectus qui esset in paradiso ita significaret defectum in tuis Virtutibus sicut opus malè constructum & malè ordinatum significat defectum in artifice qui illud construxit.

6. Igitur, cum sit impossibile, *Domine*, quòd in Te possit esse ullus defectus, per hoc significatur formam paradisi esse ita naturalem quòd suum subjectum non privetur eâ per ullum accidens, sicut sol non privatur splendore per ullum accidens; quia, sicut Tu per tuam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem dedisti materiae folis perfectionem per quam forma non privatur in ea, nec est possibile secundum cursum naturalem quòd generatio & corruptio sit in figura folis, ita per tuam perfectam Potestatem & Sapientiam & Voluntatem dedisti perfectionem Sanctis gloriae, ut
sua

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXI. 13 E
sua gloria sit ita naturalis quòd non
recipiat ullum accidens nec ullam al-
terationem, quia aliter tua Potestas
& Sapientia & Voluntas haberent ma-
jorem perfectionem in creando solem
quàm in ordinando paradisum, quòd
est impossibile, cum sol non sit tan-
tæ dignitatis quantæ sunt Sancti glo-
riæ.

7. c. *O Domine DEUS, qui es totum
bonum hujus mundi & tota gloria al-
terius! Secunda res est forma artificia-
lis: unde dicimus quòd, si in paradi-
so esset forma artificialis, oporteret
esse in eo cibum & potum & scyphos
& scutellas & cultros & vestes & lec-
tos & picturas & sculpturas & domos
& alias formas artificiales ex quibus
habet homo placita sensualia; & si
forma paradisi consisteret in istis figu-
ris artificialibus, oporteret paradisum
esse compositum ex operibus artificia-
libus; & si ita esset, significaretur hu-
mano intellectui tuam Perfectionem
non esse perfectam in possendo nec in
scien-*

132 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
sciendo nec in volendo dare gloriam
finè forma artificiali, quod est im-
possibile.

8. *Gloriose Domine!* Ratio, quare
homines in hoc mundo formant &
figurant formas artificiales, est quia eis
indigent ratione suorum defectuum, &
habent sensuales delectationes in eis
cò quòd non sint digni de præsentì
glorificari in presentia tuæ gloriosæ
Deitatis; sed in alio sæculo in quo
Sancti gloriæ sunt purificati & sancti-
ficati non est ulla necessitas quòd glo-
rificentur per ullam formam artificio-
sam, quoniam adeò est magna gloria
quam recipiunt à tua Deitate quòd
non habeant ullam necessitatem reci-
piendi gloriam ab ulla forma artificio-
sa; quia, si hanc necessitatem haberent,
significaretur tuam Deitatem non pos-
se sufficere ad glorificandum creaturam,
quod est impossibile, quoniam tunc
significaretur Te non esse Creatorem
nec creaturas esse creatas.

9. *Vere Domine!* Sicut homo cæcus
non

non habet cum quo recipiat placitum à formis artificialibus pulchræ figuræ, ita Sancti gloriæ, si formas artificiales haberent in paradiso, non haberent memoriam nec intellectum nec voluntatem nec ullum sensuum sensualium cum quibus reciperent placitum ab illis formis, quia tua Perfectio adeò perfectè complet placito & perfectione memoriam & intellectum & voluntatem Sanctorum gloriæ, quòd non habeant ullam indigentiam recipiendi placitum ab ulla forma artificiali quantumcunque ipsa pulchra sit: igitur, cum hoc ita sit, significatum est in paradiso non esse ullam formam artificialem, quia frustra ibi esset; & si ibi esset aliquid frustra, significaretur defectus in tua Perfectione.

10. d. *O Domine, cui do meam voluntatem ut amet tuum Placitum! Tertia res est forma media composita ex forma naturali & ex artificiali ex qua formantur accidentia in operibus quæ homo facit; unde dicimus quòd, si in*
pa-

134 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
paradiso esset forma media, necessa-
riò oporteret esse in eo alterationem
& generationem & corruptionem &
tempus & alia accidentia his similia;
&, si forma paradisi reciperet ullum
horum accidentium, haberet defectum
& esset similis formæ hujus mundi; &
si ita esset, significaretur quòd nostra
memoria & intellectus & voluntas pos-
sent figurare defectum in tua Perfectio-
ne, quod est impossibile.

II. Unde benedictus sis, *Domine
DEUS*; quia per hoc, quòd nostra me-
moria Te memoret perfectum, & nos-
ter intellectus Te intelligat perfectum &
nostra voluntas Te velit perfectum, sig-
nificatur & figuratur humano intellec-
tui in paradiso non esse ullam formam
mediam compositam ex naturali & ar-
tificiali; quoniam, sicut homo ratione
defectus visûs sensualis componit for-
mam mediam ex sua facie & speculo
ut ista forma sit ei occasio cognoscen-
di figuram suæ faciei, ita, si in para-
diso esset forma media, oporteret quòd
tua

tua Deitas, & tua Humanitas componerent illam formam mediam cum aliqua alia re ut possent dare Sanctis perfectam formam gloriæ; & si ita esset, tua Deitas & tua Humanitas per se ipsas non sufficerent ad dandum gloriam Sanctis paradisi: igitur, cum tua Deitas, *Domine*, habeat majorem perfectionem quam omnes creaturæ & tua Humanitas etiam, per hoc significatur quòd ipsæ sufficiant ad dandum omnibus Sanctis paradisi perfectam gloriam quin indigeant ulla forma media.

12. *Iuste Domine!* Quando homines amatores delectationum sensualium cogitant in cœlesti gloria, opinantur in ea esse formam mediam, quia sua voluntas adeò amat delectationes sensuales quòd præ magno fervore quem habet erga ipsas memoria, se falso figuret in memorando & intellectus in intelligendo in paradiso esse id quod ipsa amat: unde, sicut vinum recipit formam vasis & aqua recipit colorem à vino cui est mixta, ita per nimiam

136 *B. Ray, Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
am voluntatem falso figurantur memo-
ria & intellectus; sed, si voluntas, *Do-*
mine, amaret Te plus quam delecta-
tiones & placita sensualia, tunc memo-
ria figuraretur in suo memorare &
intellectus in suo intelligere verâ figu-
râ per quam anima memoraret & in-
telligeret & vellet in paradiso non esse
formam medianam.

13. c. *Sanctificate Domine, qui meam*
intentionem dirigis in amando meam
voluntatem in tuis honoribus! Quarta
res est tempus: unde dicimus quod in-
tellectualiter intelligamus omnem for-
mam in quam cadat tempus necessa-
riò oportere esse corruptibilem & ha-
bere defectum: igitur, si in paradi-
sum caderet tempus, oporteret ip-
sum corrumpi & deficere; &, si ita
esset, significaretur tuam Potestatem
& Sapientiam & Voluntatem & Justi-
tiam non habere perfectionem in for-
mando & ordinando paradisum, quo-
niam paradisus haberet formam habena-
tem defectum sine culpa, quod est im-
possibile.

14. *Amo-*

14. *Amorose Domine!* Si in paradiso esset tempus sequeretur quòd Sancti gloria uno tempore memorarent & intelligerent & amarent, & alio obliviscerentur & ignorarent & non amarent; & , si ita esset, sua gloria esset corruptibilis & alterabilis & finita; & , si ita esset, significaretur defectum esse in tuis Qualitatibus, quod est impossibile, per quam impossibilitatem significatur in paradiso non esse tempus.

15. Si in paradiso, *Domine*, esset tempus, quando Maymo Saracenus memoraret & intelligeret & vellet glorificari in cibo & potu & in foeminis, oporteret quòd dum memoraret & intelligeret & vellet comedere arietem vel bibere vinum vel concumbere cum Fatima oblivisceretur & ignoraret & non vellet comedere butyrum nec bibere lac nec concumbere cum Axa; & , si ita esset sua gloria esset finita; & , si tempus non esset in paradiso & prædictæ beatitudines in eo essent,

138 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
essent, tunc Maymo in uno & eodem
tempore memoraret & intelligeret &
vellet & comederet arietem & buty-
rum & biberet vinum & lac & con-
cumberet cum Fatima & cum Axa,
quod est impossibile.

16. f. *Excellentis Domine super omnes
altitudines, virtuose super omnes vir-
tutes!* Quinta res est locus: unde in-
tellectualiter intelligimus quòd, si in
paradiso haberet homo palatia & ca-
meras & loca appropriata in quibus
haberet mulieres & viridaria & lectos
& alias res similes, necessariò oportet
paradisum habere defectuosam for-
mam; quia si Maymo haberet came-
ras & mulieres & appropriata virida-
ria, non haberet adeo magnum pla-
citurum in locis Mahometi, & propte-
rea esset incarceratus intra locum in
quo plus placiti haberet.

17. Et, sicut corpus hominis, *Do-
mine*, esset incarceratum in locis ap-
propriatis in quibus plus placiti habe-
ret, ita essent ei carceres alia loca
quan-

quando in eis esset, quoniam in eis non haberet gloriam quam haberet in suo loco appropriato; & sicut corpus esset incarceratum & captum in loco & in locis, ita esset anima incarcerata & capta in eisdem locis, quia plus & frequentius memoraret & intelligeret & vellet loca appropriata quam alia: igitur, cum anima non habeat nec occupet locum, non est de sua natura desiderare unum locum plus quam alium.

18. Sicut homo, *Domine*, cui datur electio ut accipiat de duobus equis quemcumque velit, aspicit quinam sit pulchrioris figuræ & eligit meliorem, ita, quando humanus intellectus considerat ea quæ Saraceni dicunt de paradiso, scilicet quod in eo sint cibi & potus & palatia & lecti & viridaria & concubitus cum foeminis, & ea quæ dicunt Christiani de ipso, scilicet quod in eo non sit ulla prædictarum rerum, tunc significatur ei forma paradisi multo melior & pulchrioris figuræ secundum

140 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
dum fidem Christianorum quam secundum fidem Saracenorum; quia Christiani dicunt quod, in quantum homo in hoc mundo plus implet suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem contemplando in Te & serviendo Tibi, in tantum sit Tibi propinquior in paradiso & recipiat à Te majorem gloriam, & Saraceni dicunt quod, in quantum homo plus boni facit in hoc mundo pro amore Tui, in tantum recipiat majorem gloriam pulchrorum palatiorum & pulchrarum mulierum & pulchrorum vestimentorum & ciborum & viridario-
rum & aliarum rerum sensualium.

19. g. *O Domine DEUS, qui es consolatio & placitum mee anima! Sexta res est generatio: unde dicimus quod, si in paradiso homo comederet & biberet & concumberet cum foeminis, necessario oporteret esse in eo generationem per quam generaretur potentia vegetabilis ex rebus quas homo comederet & biberet & ex quibus generaretur*

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXI. 141
raretur materia exiens de viro in foem-
minam; & si ita esset, oporteret in
paradiso esse privationem formarum &
quatuor elementa ex quibus formæ
generarentur; & si ita esset, paradisos
esset similis huic mundo; & si ita
esset, haberet formam defectuosam per
corruptionem sicut hic mundus, quia
omnem rem in qua sit generatio sen-
sualis oportet habere corruptionem
formæ sensualis.

20. Unde benedictus sis, *Domine*,
quia, si prædictæ res essent in paradiso,
oporteret esse in eo calorem & frigus
& humiditatem & siccitatem, cum
sinè istis quatuor qualitatibus non pos-
set homo habere generationem nec
posset comedere nec bibere nec coi-
re cum foeminis; & si in paradiso
essent quatuor qualitates universales,
necessariò oporteret esse in eo famem
& sitim & infirmitatem & passionem
& mortem; & si ita esset, forma
paradisi non esset perfecta; & si ta-
lis non esset, significaretur humano
intel-

142 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
intellectui in Te non esse perfectio-
nem Virtutum.

21 Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, quando anima vult quòd suus intellectus inquirat in sua memoria quomodo Tu creaveris hunc mundum, & alium, ut ipsi intellectui significetur tuas Virtutes esse perfectas, & quando ipsa facit suum intellectum inquirere in sua memoria quomodo paradus non haberet perfectam formam si in eo esset generatio & corruptio, tunc intellectus liber in hac inquisitione invenit in memoria qualitates quæ significant tuam perfectio-
nem & significando eam, significant formam paradisi necessariò oportere esse perfectam, quæ perfectio significat in paradiso non esse generatio-
nem nec corruptionem nec in eo vi-
ros habere mulieres nec manducare & bibere.

22. h. *O Domine, in quo mee conside-
rationes delectantur: Septima res est cor-
ruptio: unde dicimus quòd, si in pa-
radiso*

radiso ulla forma ex illis quæ componunt generalem formam ipsius paradisi reciperet corruptionem, generalis forma reciperet corruptionem in suis formis particularibus; &, si ita esset, necessariò oporteret formam paradisi corrumpi; &, si ipsa corrumpetur, esset forma contraria perfectioni; &, si ita esset, significaretur quòd forma paradisi careret perfectione, quod est significatio contraria tuæ gloriosæ Perfectioni.

23. *Gloriose Domine!* Sicut est impossibile quòd in paradiso possit homo comedere & bibere & jacere cum foeminis sinè generatione, ita est impossibile quòd in eo hoc possit fieri sinè corruptione formarum, quia necessariò oporteret quòd corrumperentur formæ victualium quæ homo comederet & biberet, & corrumperetur forma materiæ quam vir intromitteret in foeminam jacendo cum ea: igitur, cum hoc ita sit, quando homo memorat & intelligit & amat tuam
glo-

144 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
gloriosam Perfectionem, tunc intellectus invenit in memoria Te esse adeo perfectum quod per tuam magnam Potestatem & Sapientiam & per tuam veram & justam Voluntatem creaveris formam paradisi perfectam sine ulla corruptione.

24. Nam, si ita esset, *Domine*, quod paradisos haberet in se ullam corruptionem, humanus intellectus non adeo inquireret tuam Perfectionem in memoria animæ quod posset eam invenire: igitur, cum intellectus sit creatus ut inquiret in memoria tuam Perfectionem, & voluntas sit creata ut faciat intellectum inquirere in memoria quomodo in ea percipiat tuam Perfectionem, & memoria sit creata in tali dispositione quod in ea inveniatur & demonstretur significatio demonstrans intellectui tuam Perfectionem, per hoc significatur possibile esse intellectui percipere in memoria per tuam Perfectionem quod forma paradisi sit sine ulla corruptione.

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXI. 145
ne. Et etiam, cum in inferno nulla
forma privetur suo *esse*, quantò plus
significatur in paradiso nullam formam
privari suo *esse*? nam, sicut in infer-
no formæ non corrumpuntur nec pri-
vantur suo *esse* ut peccatores perdura-
biliter puniantur & ut perdurabiliter
significetur tua Justitia, ita significa-
tur quòd in paradiso ut perdurabili-
ter videatur tua Justitia & tua Mise-
ricordia oporteat non corrumpi nec
privari ullam formam.

25. i. *Æterne Domine, qui es perfec-
tio omnium perfectionum! Octava res est
actualitas: unde dicimus quòd intel-
lectualiter intelligamus in paradiso ac-
tualitatem non alterari per potentiam,
imò formam paradisi esse ita actua-
lem quòd forma potentialis non pos-
sit esse in ea; quia; sicut est innatu-
rale quòd longitudo & latitudo & pro-
funditas sint in substantia, in corpora-
li, ita est innaturale quòd in paradi-
so sit forma potentialis; quoniam, si-
cut substantia est de natura corporali*
K
quan-

146 B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.
quando recipit longitudinem & lati-
tudinem & profunditatem, ita paradi-
sus esset de natura corruptibili si in
eo formam actualem antecederet &
succederet forma potentialis.

26. *Gloriose DEUS!* Quando mate-
ria non amat formam actualem & ha-
bet naturam vertendi se ad ducendum
de potentia in actum aliquam formam
potentialem, tunc significatur quòd
materia non perfectè demonstratur per
formam actualem & propterea velit
recipere formam quæ est in potentia:
igitur, cùm hoc ita sit, significatum
est omnem formam actualem esse de-
fectuosam, dum forma contraria vel di-
versa sit potentialiter in materia; sed
in paradiso non est ita, quia in eo
adeò est satiata & perfecta materia per
formam actualem quòd non desideret
recipere ullam aliam formam poten-
tialem.

27. Igitur, cùm hoc ita sit, *Do-
mine*, si esset in aliqua sylva unus li-
ber in quo esset scriptum quòd for-
ma

ma paradisi sit totaliter actualis sine ulla forma potentiali, & alius in quo esset scriptum quod forma paradisi sit actualis & potentialis per comedere & bibere & per concubitus masculinorum & foeminarum & quod potentia vegetativa habeat sub se appetitivam & retentivam & digestivam & expulsivam, & veniret aliquis gentilis & legeret illos duos libros, si sua voluntas vellet quod suus intellectus inquireret in sua memoria tuam Perfectionem & perfectionem formae paradisi, tunc significaretur ei tua Perfectio & perfectio formae paradisi in memoria quae memoraret materiam paradisi esse adeo perfectam per formam actualem quod non desideret eam privari ut recipiat aliam.

28. k. *O gloriose Domine, qui Te incarnasti ad significandum nobis perfectionem tuarum gloriosarum Qualitatum! Nova res est potentia: unde dicimus quod, si in paradiso essent formae potentiales, necessario oporteret ipsas esse*

.sc

148 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
se in majori quantitate numeri quàm
actuales ; quia , sicut in hoc mundo
sunt plures formæ potentiales in ma-
teria quàm actuales , ita essent in glo-
ria plures formæ potentiales quàm ac-
tuales : igitur , cùm formæ potentia-
les sint similes privationi & defectui,
& actuales sint similes *esse* & perfec-
tioni , si in paradiso essent formæ po-
tentiales , forma paradisi esset plus in
defectu quàm in perfectione.

29. Si in paradiso , *Domine* , essent
formæ potentiales sinè privatione for-
marum actualium , oporteret quòd sub-
jectum illarum formarum esset poten-
tiale ; & , si tale esset , paradisos cres-
ceret infinitè , quod est impossibile ; vel ,
si formæ essent potentiales in materia
subjecta formis actualibus , Maymo Sa-
racenus simul taceret & loqueretur &
comederet & non comederet , & bibe-
ret & non biberet , & coiret & non coi-
ret cum Fatima & cum aliis , & ambu-
laret & staret , & sic de aliis rebus si-
milibus , quæ omnia sunt impossi-
bilia.

30. Un-

30. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, qui vult inquirere & scire formam paradisi, oportet quòd eam inquirat in suo intellectu & in sua memoria, & intellectu cognoscente & memoria memorante & voluntate volente tuam Perfectionem; &, si intellectus inquirat tuam Perfectionem in memoria, & voluntas velit & memoria memoret & intellectus intelligat formam paradisi significare ipsam tuam Perfectionem, tunc potest intellectus certificari quòd illa sit forma paradisi; sed, si forma figurata in intellectu sit contraria significationibus significantibus tuam Perfectionem, tunc potest intellectus certificari quòd illa non sit forma paradisi, imò sit falsa figura falsò figurata in inordinata memoria & intellectu & voluntate eò quòd non fruuntur tua Perfectione divina.

* * *
* * *

CAPUT

CAPUT CCCXII.

Quomodo homo cognoscat magnam bonitatem que est in amore.

1. a. **D**EUS bone super omnem bonitatem, cui sit gloria & honor! Qui vult cognoscere magnam bonitatem amoris, oportet, *Domine*, quòd tribus virtutibus animæ inquirat amorem in rebus sensualibus & in intellectualibus memorando & intelligendo & volendo Te & tuas Qualitates & qualitates & significationes quas creasti in creaturis, quia per talem inquisitionem potest homo cognoscere quomodo amor sit res bona & nobilis in se ipso.

2. Sed, quia nos, *Domine*, non habemus adeò virtuosam nostram animam in memorando & intelligendo & volendo sicut est magna & alta & nobilis bonitas amoris, propterea in nostra anima memorando & intelligendo &

& volendo non potest capi tanta nobilitas & bonitas amoris quanta ipsa est in se ipsa, & propterea oportet quòd memoremus & intelligamus multò majorem esse nobilitatem & bonitatem & virtutem amoris quàm possumus memorare & intelligere & vel-
le.

3. Et, quia amor, *Domine*, dividitur in verum & falsum & amor falsus est in se malus & inordinatus & contrarius amanti vero & ordinato, & nos in hoc Capite non intendimus loqui nisi de bono amore, propterea dicimus quòd per contrarium sensum laudando bonitatem & nobilitatem veri amoris potest significari malitia & vilitas falsi amoris.

4. b. *O Domine, qui es nobilis super omnes creaturas!* Qui vult inquirere & scire magnam bonitatem amoris, oportet quòd sua anima memoret & intelligat magnum amorem quem tres Personæ divinæ habent erga se invicem in tua Sancta Trinitate gloriosa;
fa;

152 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
fa ; quia, in quantum anima memorat
& intelligit & amat amorem quem Pa-
ter habet erga Filium & Sanctum Spi-
ritum & amorem quem Filius habet
erga Patrem & Sanctum Spiritum &
amorem quem Sanctus Spiritus habet
erga Patrem & Filium, in tantum po-
test cognoscere magnam nobilitatem
& bonitatem quæ est in tuo Amore
divino; sed, sicut nulla anima potest tan-
tum amorem memorare & intelligere
& amare quantus est amor quem quæ-
libet tuarum divinarum Personarum ha-
bet erga alias, ita nulla anima potest
tantam nobilitatem & bonitatem &
virtutem memorare & intelligere &
amare in tuo divino Amore quanta
in eo est.

5. Adeò est altus & excellens &
nobilis tuus gloriosus Amor, *Domine*,
quòd per suam altam nobilitatem &
bonitatem & virtutem volueris creare
& ordinare & recreare mundum; quia,
si tuus Amor non esset, mundus non
esset creatus nec ordinatus nec recreatus:

igi-

igitur, cum nulla anima possit memorare & intelligere & velle omnia bona & omnes virtutes quæ venerunt à tuo Amore per creationem & ordinationem & gratiam & recreationem, quænam anima poterit frui tanta bonitate quanta est in tuo virtuoso Amore?

6. *Virtuose Domine!* In omnibus bonis quæ fuerunt & sunt & erunt est tuus Amor nobilis & gloriosus; quia, nisi tuus Amor voluisset & vellet illa bona, nullum eorum fuisset nec esset: igitur, cum tot fuerint bona quæ fuerunt & tot sint quæ sunt, & tot sint futura, & gloria Angelorum & hominum justorum sit tanta, & sit amor sine fine, quis est qui posset aestimare excellentem bonitatem quæ est in tuo virtuoso Amore?

7. c. *Amorose Domine plene omnibus veris amoribus!* Qui vult inquirere & cognoscere magnam bonitatem amoris, oportet quòd memoret & intelligat & amet magnum Amorem qui est

154 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
est inter tuam Deitatem & tuam Humanitatem, & magnum Amorem qui est inter tuam Deitatem & nostram Dominam Sanctam MARIAM, & inter nostram Dominam sanctam MARIAM & suum gloriosum Filium, & inter tuam Deitatem & tuam Humanitatem & nostram Dominam sanctam MARIAM & Angelos & Sanctos gloriæ.

8. Adeò nobilis & bona res est amor in se, *Domine*, quòd nulla res habeat naturam adeò complendi voluntatem sicut magnus amor memoratus & intellectus; quia, habere sanitatem vel divitias vel pulchritudinem vel fortitudinem vel honorationem vel aliquam aliam rem non potest complere voluntatem sinè amore; & si omnes res prædictas homo memoraret & intelligeret & haberet, non possent complere voluntatem ipsius nisi eas amaret: igitur, cùm hoc ita sit, quis posset æstimare magnum valorem & bonitatem quæ est in amore?

9. Om-

9. Omnis virtus & omnis nobilitas & omnis honoratio & omnis laus, *Domine DEUS*, detur & attribuatur amori, quia ipse est medium inter Te & nos; quoniam per amorem das & indulges & dirigis & salvas & custodis tuos amatores & tuos servos, & per amorem nos sumus Tecum & Tu nobiscum, & amor est nuntius de nobis ad Te & de Te ad nos: igitur, cum omnes istæ res sint adeò placentes & amabiles, quis posset æstimare magnam nobilitatem amoris?

10. d. *Æterne Domine sine fine & sinè principio!* Adeò excellens & alta & nobilis res est amor, quòd omnia vincat & cogat & superet & à nihilo vincatur & superetur quando est verè formatus in amico; quia, sicut ignis habet naturam eò plus multiplicandi se quò plura ligna ei dantur, ita verus amor habet naturam eò plus amandi amatum quò plus amicus torquetur pro ipso; &, quò plus amicus memorat & intelligit labores &

mor-

mortem pro suo amato, eò plus sua voluntas eum amat & eò plus contemnit labores & mortem: igitur, cùm hoc ita sit, quis posset æstimare magnam vim amoris & magnam bonitatem ipsius?

11. Quænam res est, *Domine*, similis amoris in valore & virtute? nam amor dat & format plures divitias in pauperibus quàm sint omnes aliæ divitiæ aliorum hominum; quoniam ditior est sinè omni comparatione unus pauper qui amet id quod memorat & intelligit, quàm ullus Rex quantumcunque dives qui non amet id quod memorat & intelligit: igitur, cùm hoc ita sit, quænam res potest tantum valere quantum amorosa & vera voluntas, & in quo potest esse placitum & delectatio & solatium & consolatio nisi in amoroso velle?

12. Adeò est magnus & nobilis & altus amor, *Domine*, quòd omnis homo possit de eo tantùm memorare & intelligere & velle quantum vult; quia,
si-

sicut ipse est magnus & nobilis in virtute & valore & bonitate, ita est magnus in quantitate; & , sicut homo potest implere aquâ totam navem in mari, ita qui vult potest implere totam memoriam & intellectum & voluntatem amore; & , sicut aër nulli homini prohibetur, ita amor nulli memoriæ & intellectui & voluntati prohibetur: igitur, cum hoc ita sit, quomodo potest esse quòd homo non impleat amore totam suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem?

13. e. *O gloriose Domine in quo confidunt tui amatores!* Adcò magna & nobilis res est amor in anima vera & iusta, quòd multò major sit in ea actualitas in quam venit voluntas quàm actualitas in quam veniunt memoria & intellectus, licèt quo ad potentiam sint æqualis quantitatis per creationem; & ratio, quare voluntas superascendit memoriam & intellectum, est quia ipsa potest amare id quod

quod memoria non potest memorare & intellectus intelligere, sicut accidit in tuo *Esse* divino quod voluntas amat quidquid ipsum sit in se ipso & memoria non potest illud memorare nec intellectus intelligere.

14. Quænam res dat, *Domine*, tantam sapientiam & patientiam & spem quantam amor? nam per amorem amat homo scire & amando scire, pervenit ad consecutionem ipsius, & per amorem est homo patiens quia amor facit placidos labores provenientes ab ipso, & per amorem est homo in spe & confidentia rei quam amat; &, quò plus res amata & sperata prolongatur & tardat, eò plus amor sperat & confidit & eò velocius currit ad consequendum ipsam.

15. Benedictus sit, *Domine DEUS*, amor, quia omnis homo potest eum habere qui eum habere velit, & à nullo homine qui eum habere velit potest auferri, & amor facit de homine timido audacem & de paupere divi-

divitem & de infirmo sanum & de avaro largum & de superbo humilem & de rustico urbanum & de falso fidelem, & amor tenet consolatum & lætum hominem incarceratum & ligatum, & amor facit omnia bona cò quòd omnia bona sint ipsius: igitur, cùm hoc ita sit, quænam res tantum valet quantum amor?

16. f. *Sapiens Domine in omnibus sapientiis, potens Domine in omnibus potestatibus!* Amor facit hominem justum misericordem verum perfectum virtuosum & bonum: igitur, cùm omnes istæ virtutes sint in Te & amor sit homini occasio ut habeat omnes ipsas, amor est adeò nobilis & bonares in se quòd faciat hominem habere virtutes similes tuis: igitur, cùm hoc ita sit, quis posset æstimare magnam bonitatem quam amor habet in se ipso?

17. Unde benediçtus sit amor, *Domine DEUS*; quia, sicut Tu per amorem es justus erga tuas creaturas, ita
amor

amor facit suos servos justos quando Te amant; & , sicut amor Te facit esse misericordem erga nos , ita amor quando est in nobis erga Te facit nos esse misericordes & plenos pietate; & , sicut amor Te facit esse verum erga nos , ita tuus amor facit omnem hominem verum erga Te & suum proximum.

18. Igitur, cum hoc idem sit, *Domine* , de omnibus aliis virtutibus & amor sit occasio omnium istorum bonorum , amor est in homine adeò magnus in virtute & bonitate sicut sunt omnes virtutes, quibus homo recipit gratiam & benedictionem à suo Creatore : igitur , cum Tu creaveris amorem in homine , benedictus & exaltatus & glorificatus sis, *Domine DEUS*, qui creasti tantam bonitatem in amore , & benedicti sint omnes qui sunt servi & amatores & benevoli amoris, & placeat Tibi quòd tuus servus omni tempore serviat & obediat vero amori.

19. g. Gloria & virtus & benedictio detur & attribuatur Tibi, *Domine DEUS*, & omni quod tuum est, quia per amorem veniunt de potentia in actum quinque sensus intellectuales & per amorem diriguntur & salvantur & custodiuntur & per amorem amantur plus quam ullæ res sensuales; quoniam homo qui sit amator veri amoris plus vellet quòd corpus perderet omnes suas sensualitates, quam quòd anima perderet unam intellectualitatem; sed de hominibus peccatoribus non est ita, quia per hoc quòd non sint amatores veri amoris, amant applicare & dare suos sensus sensuales & intellectuales peccato, & nolunt eos dare vero amori qui valet super omnes sensualitates.

20. Amor, *Domine*, facit homines satisfacere injurias, & facit eos pœnitere suorum peccatorum, & facit eos plorare suas culpas, & amor facit homines agere pœnitentiam & torquere suum corpus afflictionibus & jejuniis &

L

ora-

orationibus sustinendo famem & sitim & calorem & frigus & labores & mortem, & amor facit homines dare elemosynas, & habere pietatem erga suos proximos, & amor facit eos memorare & intelligere angustias & necessitates suorum amatorum, & facit eos adjuvare & succurrere illis qui indigent adiutorio: igitur, cum hoc ita fit, quis posset aestimare bona quæ sunt in amore?

21. Adcò est bona & nobilis res amor in se, *Domine*, quòd ipse sit scala per quam Tu descendisti ad nos & nos ascendimus ad Te, & gradus sunt virtutes, scilicet justitia & misericordia & patientia & humilitas & sapientia & aliæ similes: igitur, cum hoc ita fit, quis posset aestimare bonitatem amoris & malitiam & vilitatem sui contrarii, quod est scala per quam peccatores non amando descendunt ad infernalium tormenta ad sustinendum pœnas perdurabiles in abyfso, cujus scalæ gradus sunt injustitia & crudelitas &

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXII. 163
& falsitas & superbia & alia similia
vitia?

22. h. *Dator Domine amoris & dul-*
cedinis & placiti! Adeò bona & mag-
na & propinqua res est amor, quòd
omnis homo qui eum vult memorare
& intelligere & velle possit eum ha-
bere memorando & intelligendo &
volendo; & adeò bona res est amor,
quòd omnes occasiones ipsius sint bo-
næ & virtuosæ, & omnia mala & pas-
siones quas ipse dat sint bonæ & de-
lectabiles, & omni homini qui sit ser-
vus amoris det ipse præmium, & om-
nis homo qui per amorem sperat &
confidit, consequatur id quod sperat,
& qui habet amorem omnia habeat &
qui non habet amorem nihil habeat.

23. Adeò bona & nobilis res est
amor in se, *Domine*, quòd nulla me-
moria quæ obliviscitur ipsius aliquid
valeat nec ullus intellectus qui eum ig-
norat aliquid valeat nec ulla voluntas
quæ ipsum non amat aliquid valeat:
igitur, cùm sit natura amoris quòd si-

nè ipso nulla res aliquid valeat, quomodo potest esse quòd homo qui pro nulla re daret tres virtutes suæ animæ auferat eas ab amore & det difamori? unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, sicut homo gulosus pro nulla re daret suum gustum & dat ipsum ebrietati & crapulæ & gulositati, ita anima pro nulla re daret suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem, & quando ipsa est vitiosa dat istas tres virtutes peccatis & rebus vilibus & malis amando eas.

24- Adeò bona res est amor, *Domine*, quòd Tu velis totum amorem hominis; &, nisi homo det Tibi ipsum totum, nihil ipsius velis, & qui Tibi dat suum amorem totum se Tibi det, & qui suum amorem non Tibi dat, nihil Tibi det: igitur, cùm hoc ita sit, & Tu adeò velis amorem hominis, quis posset æstimare quàm bona res sit amor secundùm quod Tu significas in hoc quòd totum ipsum

sum

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXII. 165
sum velis, & omnia alia indulgeas, si
homo non potest ea Tibi dare, & nul-
li homini indulgeas nec des gratiam
& benedictionem nisi Tibi det suum
amorem?

25. i. *Liberalis Domine!* Sensualiter
sentimus & intellectualiter intelligimus
quod res quæ sunt in hoc mundo ma-
joris necessitatis, habeat homo in ma-
jori abundantia, sicut sunt terra &
aqua & ignis & aër & ferrum & sal
& frumentum & caro; &, sicut istæ
res sensualiter sunt majoris necessitatis,
ita sunt meliores quò plures sunt: igi-
tur similiter est de amore; nam, quia
intellectualiter nulla res est homini a-
deò necessaria sicut amor, propterea
dedisti ei in majori abundantia amo-
rem, quàm ullam aliam intellectu-
tatem dando ei majorem libertatem
habendi magnam quantitatem amoris,
quàm habendi magnam quantitatem
ullius alterius intellectualitatis: igitur,
cùm hoc ita sit, per hoc significatur
magna bonitas amoris; quia, in quan-
tum

166 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
tum ipse est homini majoris necessita-
tis, & in quantum homo potest plus
de ipso habere, in tantum valet plus
quam ulla alia res.

26. *Gloriose Domine!* In quantum
anima valet plus quam corpus, in
tantum majorem quantitatem amoris
potest recipere & habere memorando
& intelligendo & volendo, quam sit
quantitas elementorum quam corpus
potest recipere & habere: igitur, cum
hoc ita sit, in hoc significatur mag-
na bonitas amoris; quia, si anima po-
test plus amoris habere quam corpus
terræ & aquæ & aeris & ignis, ani-
ma potest melius esse in amore quam
corpus in elementis: igitur, cum cor-
pus sit adeò elementatum, miserum
& maledictum est cor non inamora-
tum.

27. Quia voluntas & amor sunt si-
miles in natura & proprietate, & vo-
luntas est virtus exiens à memoria &
intellectu, per hoc significatur, *Domine*,
quòd in memoria & intellectu &
volun-

voluntate plus & frequentius deberet esse amor rerum intellectualium quam sensualium, cum memoria & intellectus & voluntas sint res intellectuales; sed, quia peccatum & culpa inverterunt & perverterunt memoriam & intellectum & voluntatem hominis peccatoris mundani amanti vanitates huius mundi, ideò frequentius & ardentius est in memoria & intellectu & voluntate ipsius amor rerum sensualium quam intellectualium.

28. k. *O Domine DEUS, qui tuorum servorum non oblivisceris in suis necessitatibus!* Adeò est magna & alta & nobilis res amor, quòd non sit ullus homo qui eum perfectè audeat ponere in sua memoria & in suo intellectu & in sua voluntate; quia, si homo in eis perfectè poneret amorem, non dubitaret sustinere ullum laborem nec ullam mortem ad honorandum & laudandum Te & ad serviendum Tibi & ad dicendum veritatem & ad faciendum bonum; sed, quia homines vi-
dent

dent quòd si Te perfectè amarent non possent dare corpori delectationes quas ei dant, nec possent ipsum defendere à morte & laboribus à quibus ipsum defendunt, eò quòd perfectè non amant, propterea non audent perfectè amare.

29. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, sicut ignis habet naturam dandi passionem & consumendi per calorem, ita amor habet naturam mortificandi corpus & dandi ei languores, & propterea sicut homo vilis & miser & malè indutus non audet accedere ad honoratum Principem, ita amor est adeò nobilis & alta & bona res quòd homines peccatores viles amatores vilium rerum mundanarum non audeant se inamorare perfecto amore, & propterea plus amant carere vero amore & habere falsum amorem, quàm se facere fervos & laudatores veri amoris & aggratiari bonis quæ ipse dat.

30. In hoc, quòd multi homines accep-

acceptarent totum mundum si eis daretur in donum & non audeant acceptare verum amorem & ipso inamora-
re suam animam, significatur, *Domine*, magna bonitas amoris; & in hoc, quòd peccatores non audeant se implere perfecto amore ne in eis prive-
tur peccatum, significatur vis & nobilitas amoris & vilitas illorum qui non audent se inamorare vero amore: igitur, cum hoc ita sit, quando veniet illud gloriosum tempus in quo erunt multi homines adeò nobiles & virtuo-
si quòd non dubitabunt ad amandum recipere amorem in tota sua vi, sicut Tu amasti in hoc Mundo quando in eo fuisti adeò inamoratus quòd pro amore fuisti mortuus, & adeò inamorasti Apostolos, quòd omnes languerent & morerentur pro amore
laudando & glorificando
nostrum Dominum JE-
SUM Chris-
tum?

CAPUT

CAPUT CCCXIII.

Quomodo homo amet habere cognitionem de forma vigiliæ & dormitionis & somnii.

1. a. **O** DEUS sapiens, potens, qui es gloria & placitum meorum amorum! Qui vult habere cognitionem de forma vigiliæ & dormitionis & somnii, oportet quòd eam inquireat memoria & intellectu & voluntate in rebus sensualibus & in intellectualibus, quia per talem inquisitionem repræsentatur & formatur predicta forma humano intellectui, qui eam invenit in memoria quando voluntas vult quòd ipsa memoret & intellectus intelligat significationes sensuales & intellectuales, per quas figuratur & formatur dicta forma in figuris, quæ sunt potentialiter & actualiter in rebus sensualibus & intellectualibus.

2. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine,*
hanc

hanc inquisitionem oportet dividi in quinque partes, quarum prima est, quando forma sensualitatis est in potentia, secunda, quando forma sensualitatis est in actu, tertia, quando forma intellectualitatis est in potentia, quarta, quando forma intellectualitatis est in actu, & quinta, quando forma sensualitatis & forma intellectualitatis compositè sunt in potentia & in actu.

3. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, propterea formantur & figurantur duæ figuræ, quarum una est simplex & stat in quatuor primis partibus prædictis, & alia est composita & derivata ex ipsis quatuor per figuram communem sensibus sensualibus & intellectualibus, eò quòd sit composita ex sensualitatibus & intellectualitatibus.

4. b. *Creator Domine Benefactor noster!* Prima pars est quando forma sensualitatis est in potentia: unde dicimus, quòd sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus in homine quando dormit esse sensus sensuales

poten-

potentialiter in figura in hoc quòd ipse dormiendo non audiat nec videat nec odoretur nec gustet nec sentiat, & propterea quando isti sensus sunt in potentia tunc figura dormitionis est in actu, & per actualitatem ipsius privatur actualitas sensuum sensualium.

s. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, quando homo vult inquirere in sua memoria quomodo sensus sensuales sint potentialiter in homine dormiente, tunc significatur suo intellectui figura vigiliæ & dormitionis, & intellectus percipit quòd quando homo dormit, corpus habeat in se figuram vigiliæ potentialiter & figuram dormitionis actualiter, quæ figuræ sunt in solo corpore; quia, si essent in anima ita potentialiter & actualiter sicut in corpore, significaretur quòd anima esset res sensualis similis corpori quæ corrumperet & generaret suas figuras: igitur, cùm hoc ita non sit, per hoc significatur quòd corpus &
sua

sua natura & sua proprietas sint principalis causa quare sensus sensuales stant in potentia quando homo dormit.

6. Nam, si in anima, *Domine*, essent potentialiter sensus sensuales in figura quando homo dormit, corpus & anima essent una substantia & una natura tantum; &, quando sensus sensuales essent in actu quando homo vigilaret, tunc esset anima res visibilis & corporalis: igitur, cum sit manifestum quod in homine vigilante, anima non videatur sensualiter, per hoc significatur quod sensus sensuales sint potentialiter in figura intra naturam corporis & extra naturam animæ, licet non possint venire in actum sine natura ipsius animæ.

7. c. *Sanctificate Domine gloriose!*
Si sensus sensuales qui sunt in potentia quando homo dormit, essent ita potentialiter in anima sicut sunt in corpore, esset necessarium quod materia corporalis & spiritualis esset una;
& ,

& , si materia esset una , oporteret quòd forma spiritualis formaretur in materia per generationem & corruptionem sicut forma corporalis : igitur , cùm forma corporis Guillelmi sit potentialiter in Petro qui erit pater Guillelmi , & forma animæ Guillelmi non sit potentialiter nec actualiter in anima neque in corpore Petri patris ipsius Guillelmi , per hoc significatur quòd corpus Petri & Guillelmi sint unius naturæ & unius speciei , & animæ non sint similes in natura nec in specie cum corpore Petri & Guillelmi.

8. Igitur , cùm hoc ita sit , *Domine* , sicut forma palmæ stat potentialiter in dactilo , ita forma sensuum sensualium stat potentialiter in corpore quando homo dormit ; & , sicut forma palmæ non stat potentialiter in persico neque in Petro , ita forma sensuum sensualium non stat potentialiter in anima quando homo dormit ; quia , si per diversitatem & differen-

Lib. V. Dist. XXIX. Cap. CCCXIII 175
ferentiam unius vegetabilis ab alio
& unius vegetabilis ab uno animali, se-
quitur quòd quædam formæ stent
potentialiter in aliquibus & non in
aliis, quantò plus sequitur quòd
forma sensuum sensualium non stet po-
tentialiter in anima quando homo
dormit?

9 *Sapiens Domine!* Sensualiter sen-
timus & intellectualiter intelligimus
quòd occasio dividatur in duas figu-
ras, quarum una est naturalis & alia
accidentalis, & occasio naturalis est
quando palma occasione corruptionis
revertitur ad elementa, & occasio ac-
cidentalis est quando homo secat pal-
mam & per sectionem corrumpitur fi-
gura ipsius palmæ: igitur, cum hoc
ita sit, secundum occasionem natura-
lem significatur quòd figura sensuum
sensualium stet potentialiter in corpo-
re quando homo dormit & secundum
occasionem accidentalem stet poten-
tialiter in anima, & hæc potentialitas
est in quinta parte supradicta.

10. d.

10. d. *Vere Domine, propter quem mei oculi plorant & meum cor est in amore!* Secunda pars est quando forma sensualitatis est in actu: unde dicimus quòd quando homo vigilat tunc sensus sensuales sint in actu, quia nullus homo potest vigilare quin sensus sensuales sint omnes vel aliqui in actu: igitur, cùm hoc ita sit, vigilia est quando sensus sensuales habent in actu suam figuram quam antea habebant in potentia quando homo dormiebat.

11. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus quòd ex quinque sensibus sensualibus possint esse potentialiter vel actualiter in homine qui vigilat quatuor, qui sunt visus & auditus & odoratus & gustus; quia, sive cum actualitate istorum sensuum sive sinè ipsa, potest homo vigilare; sed, sinè actualitate tactûs non potest homo vigilare: igitur, cum hoc ita sit, per tactum plus figuratur figura vigiliae

liæ quàm per ullum aliorum sensuum; & , quia est hæc differentia inter alios sensus & tactum , per hoc significatur, quòd ad vigilandum sit magis necessarium quòd tactus sit in actu, & ad dormiendum quòd ipse non sit in actu.

12. Nam , sicut vigilare in homine plùs formatur per sensum tactûs quàm per ullum alium sensum, ita , *Domine* , dormire in ipso plùs formatur per privationem tactûs quàm ullius alterius sensus ; quia , nisi ita esset tactus esset perfectior in actualitate quando homo vigilat quàm ullus alius sensus , & non esset perfectior in potentia quando homo dormit ; & , si potentialiter esset tactus æqualis in virtute aliis sensibus quando homo dormit , significaretur quòd esset eis æqualis actualiter quando vigilat : igitur , cùm sensualiter sentiamus & intellectualiter intelligamus in homine qui vigilat habere majorem actualitatem formam tactûs quàm formam alio-

M

rum

178 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
rum sensuum, per hoc significatur
quòd tactus sit major in figura po-
tentialiter quàm ullus alius sensus.

13. c. *Misericors Domine plene pie-
tate & misericordia!* Sensualiter sen-
timus & intellectualiter intelligimus
nullum hominem posse vigilare, quin
sua anima habeat in actu memoriam
vel intellectum vel voluntatem; quia,
nisi anima haberet aliquam harum
virtutum in actu, esset impossibile
quòd homo vigilaret; quoniam, si-
cut corpus figuratur ex materia & for-
ma, ita vigilia figuratur ex actualita-
te quam corpus habet in suis sensibus
sensualibus & anima in suis virtuti-
bus.

14. *Gloriose Domine!* Sicut in sen-
sibus sensualibus est tactus major oc-
casio dormiendi vel vigilandi, ita in
virtutibus animæ voluntas est major
occasio vigiliæ, quàm memoria & in-
tellectus; quia, non est ullus homo vi-
gilans qui de necessitate non habeat
aliquam voluntatem bonam vel ma-
lam,

lam, & est possibile quòd homo vigilet quin memoret vel non memoret id quod vult memorare vel non memorare, vel secundum quod vult intelligere vel non intelligere id quod intelligit vel id quod non potest intelligere.

15. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, sicut sensus sensuales sunt intra corpus sive corpus dormiat sive vigilet, & sunt extra naturam animæ, ita tres virtutes animæ, sive corpus dormiat sive vigilet sunt intra naturam animæ, & extra naturam corporis; quia, si tres virtutes haberent naturam per corpus & in corpore essent potentialiter, oporteret quòd quando sunt in actu essent res corporales, quod est impossibile secundum occasionem naturalem substantialem: igitur, sicut superficies est media terminatio inter materiam & colorem rei corporalis, ita tres virtutes animæ intellectualiter sunt medium secundum occasionem accidentalem ut corpus
vigi-

180 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
vigilet quotiescunque anima habeat
eas in actu; & , sicut superficies non
corrumpitur nec destruitur licet alte-
retur color , ita anima quo ad se &
quo ad suas virtutes non destruitur nec
corrumpitur licet corpus habeat uno
tempore suas sensualitates in potentia,
& alio in actu.

16. f. *Amator Domine tuorum ama-
torum!* Tertia pars est quando forma
intellectualitatis est in potentia: unde
sensualiter sentimus & intellectualiter
intelligimus quòd corpus dormiat quan-
do anima in ipso habet suas virtutes
in potentia , quia nunquam potest cor-
pus vigilare quando anima habet in
eo suas virtutes in potentia, eò quòd
non possit vigilare nisi anima memo-
ret vel intelligat vel velit.

17. Igitur , cum hoc ita sit, *Do-
mine* , sicut homo excitatur à somno
per hoc quòd sensus sensuales veni-
ant de potentia in actum per strepi-
tum vel per tactionem vel per fa-
mem vel sitim , ita tres virtutes ani-
mæ

mæ, & quinque sensus intellectuales veniunt de potentia in actum per sensus sensuales per quos homo excitatur; & , sicut per vocem vel per tactionem sensus sensuales sunt intellectualibus occasio ut veniant de potentia in actum , ita sensus intellectuales per cogitare vel percipere vel per aliquem alium actum sunt sensibus sensualibus occasio ut veniant de potentia in actum.

18. Unde benedictus sis , *Domine DEUS* ; quia , sicut sensus sensuales sunt intellectualibus , & intellectuales sensualibus occasio ut veniant de potentia in actum , ita sensus sensuales sunt intellectualibus , & intellectuales sensualibus occasio ut veniant de actu in potentiam ; sed hæc est differentia inter occasionem sensuum sensualium & intellectualium , quòd sensuales sint intellectualibus occasio per hoc quòd materia elementalis sit fatigata per actualitatem utrorumque sensuum , & velit requiescere dormiendo ,
&

& materia intellectualis non privat actualitatem sensuum intellectualium per corruptionem, nec per passionem quam habeat in se, sed solum per corruptionem elementalis materiae, quae non potest durare nec continuare, ut sit ordinatum subiectum sensibus sensualibus & intellectualibus.

19. g. *Pie Domine! erga omnes clamantes ad Te!* Quarta pars est quando forma intellectualis est in actu: unde sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus, quod, quando anima habet in actu suos sensus & suas virtutes, oporteat corpus vigilare, quia natura & proprietates quam habet anima in suis virtutibus & in suis sensibus intellectualibus facit vigilare corpus, ut ipsa possit uti sua natura & sua proprietate actualiter.

20. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*: quia, sicut forma non posset esse in actu sine materia, ita anima non posset habere suas virtutes in actu quin corpus vigilaret; quoniam,
 si-

sicut aër naturaliter recipit calorem ab igne, ita corpus recipit vigiliam ab anima quæ vult habere in actu suas virtutes & suas intellectualitates; quia, sicut est necessarium corpori dormire ad quiescendum & vivificandum suam naturam, ita est necessarium animæ quòd corpus vigilet ut ipsa per bona opera possit sanctificare & purificare se ipsam honorando & amando & laudando Te & serviendo Tibi.

21. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*, intellectualiter intelligimus corpus habere passionem ut anima habeat suas virtutes in actu: unde quando homo dormit habet corpus actionem in animam & anima habet passionem quando non potest habere suas virtutes in actu; &, quando corpus vigilat & anima non utitur sua virtute, tunc habet anima passionem in quantum facit opera vitiosa: & hoc idem est de corpore quod habet passionem quando vigilat ut anima

ma

ma habeat suas virtutes in actu, & anima dat ei afflictionem ut habeat virtuosum memorare & intelligere & velle: igitur, cum hoc ita sit, per hoc significatur passio accidentalis uno modo in anima, & alio in corpore, & per hanc accidentalem passionem significatur naturalis actio uno modo in anima, & alio in corpore.

22. h. *Honorator Domine tuorum honoratorum, Amator Domine tuorum amatorum!* Quinta pars est quando forma sensualitatis & intellectualitatis compositè sunt in potentia & in actu: unde dicimus quod hæc pars componatur & formetur ex sex figuris, quæ sunt sensualitas, intellectualitas, potentia, actualitas, occasio, & casualitas; & hæc talis figura formata ex his sex rebus est figura somnii quando homo somniat aliquam rem.

23. Nam, quando sensus sensuales & intellectuales sunt inter potentiam & actum & inter occasionem & casualitatem, figuratur somnium ex sex

re-

rebus prædictis; quia, sicut infantulus quando nascitur & habet caput extra ventrem suæ matris & corpus intra ipsum non est omnino natus, nec omnino non natus, ita, *Domine*, quando sensus sensuales & intellectuales sunt partim in potentia & partim in actu, & partim in occasione & partim in casualitate, tunc est privata in homine partim figura dormitionis & vigiliæ, & ex ambabus partim privatis formatur tertia figura quæ est figura somnii.

24. Hæc figura, *Domine*, formatur ex pauca quantitate quæ est in potentia & in actu & in occasione & casualitate sensuum sensualium & intellectualium; quia, per hoc quòd sensus sensuales & intellectuales non sint omnino in potentia nec in actu nec in occasione nec casualitate, & sint in media terminatione harum quatuor rerum, videtur homini somnianti quòd videat vel audiat vel loquatur vel comedat vel bibat vel ambulat,

186 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
let, vel quòd memoret vel cogitet
vel cognoscat; &, quia id quod ei
videtur est vanitas, propterea sensus
sensuales & intellectuales recipiunt
falsam figuram intra terminationem
mediam inter potentiam & actum &
occasionem & casualitatem, & hæc
falsa figura destruitur quando sensus
sensuales & intellectuales sunt omnino
in potentia vel in actualitate.

25. i. *O Domine DEUS, qui possi-
des & gubernas universa que sunt!*
Quia significatum est humano intel-
lectui quòd somnium formetur & fi-
guretur ex predictis rebus, per hoc
significatur ei, quòd quando sensus
sensuales sunt plus in actu & in oc-
casionem quam intellectuales, tunc som-
niet homo plus res sensuales quam
intellectuales, & quando sensus intel-
lectuales sunt plus in actu & in oc-
casionem quam sensuales, tunc som-
niet homo res intellectuales plus quam
sensuales.

26. Igitur, cum hoc ita sit, *Do-
mine,*

mine, propterea homines somniant uno tempore foeminas & cibos & vestes & divitias & arbores & fontes & alias res sensuales, & alio somniant Angelos & daemones & animas & amorem & sapientiam & alias res intellectuales; quia, sicut intellectus corrumpitur per nimiam voluntatem, ita sensus sensuales & intellectuales corrumpuntur in figura per modicam quantitatem actualitatis; &, quò modicior est actualitas, eò minorem occasionem habent somniandi; &, quò major est actualitas, eò major est occasio figurandi in somniis res secundum genus & speciem earum.

27. Nam, sicut majus pondus in statera, *Domine*, elevat minus, ita sensus, qui sunt in actu & occasione in majori quantitate, plus faciunt imaginativam figurare & mentem considerare res quæ sunt in natura & proprietate similes ipsis, quàm sensus qui sunt minùs in actu & occasione.

28. k. *Alte Domine super omnes
alti-*

188 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
altitudines, excellens super omnes excellencias! Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus homines somnare plus illas res quæ sunt similes humori qui in eis est à prædominio quàm alias, sicut homo cholericus qui frequentius somniat ignem & colorem croceum & prælia quàm phlegmaticus, eò quòd cholera sit in eo plus in actu & occasione, & phlegma plus in potentia & casualitate. Etiam dicimus, *Domine*, quòd, quando potentia rationalis est plus in actu & occasione quàm potentia sensitiva, somniet homo plus res virtuosas quàm vitiosas; &, quando potentia sensitiva est plus in actu & occasione quàm rationalis, somniet homo quòd faciat furta vel homicidia vel aliqua alia opera vitiosa.

29. *Gloriose Domine!* Sicut naturaliter modo prædicto somniat homo plus in sensualitate quàm in intellectualitate, vel in una sensualitate quàm in alia, vel in una intellectualitate
quam

quam in alia; ita extra cursum naturalem somniat homo plùs unam rem quàm aliam per admonitionem angelicam vel diabolicam; quia, Angeli admonent homines dormientes, ut quando erunt excitati faciant bonum quòd somniarunt, & dæmones similiter ut homines faciant malum; &, qui plùs possunt mentem & imaginationem hominis appropinquare actualitati & occasione & eas elongare à potentia & casualitate, vincunt & vehementiùs figurant in eo formam somnii.

30. *Iuste Domine!* Sicut speculum est paratum ad demonstrandum quamcunque figuram homo ei præsentet, ita homo in somnio est paratus ad recipiendum quamcunque rem secundùm modum prædictum: igitur, cùm hoc ita sit, secundùm hoc significatur quòd in tempore sanctorum Prophetarum, venirent ad eos Angeli qui eis annuntiabant in somniis res præteritas & præsentis & futuras; quia, ratione magnæ sanctitatis ipsorum quando

190 *B. Ray. Lulli Lib. Centempl. Vol. III.*
do dormiebant erat sua anima in actu
& occasione plus quam corpus, &
ideò erat digna quòd in ea repræ-
sentaretur figura prophetiæ; sed, quia
ab illo tempore, *Domine*, sunt ho-
mines culpabiliores, & quando som-
niant frequenter putant esse veritatem
id quod somniant & se jactant de sanc-
titate & in suis somniis non sunt veri
nec secreti, propterea sua anima non
est digna recipere spiritum prophetiæ:
unde benedictus sis, *Domine DEUS*;
quia, sicut secundum artem prædic-
tam cognoscitur figura dormitionis &
vigiliæ & somnii, ita potest cog-
nosci sanitas & infirmitas per
ipsam artem figuratam in
nostro intellectu per
gratiam nostri
Domini
DEI.

CAPUT

CAPUT CCCXIV.

Quomodo amor sit terminatus in tempore & tempus in amore.

1. a. **O** DEUS sapiens vere iuste & potens ! Qui vult inquirere , *Domine*, terminationes amoris, necessariò oportet quòd eas inquireat tribus virtutibus animæ in rebus sensualibus & in intellectualibus, & in potentia & in actu, & in tempore præterito & præsentis & futuro , quia per hanc artem & per hunc modum representatur humano intellectui figura per quam demonstrantur terminationes amoris.

2. Igitur , cum tempus præsens, *Domine* , sit in actu & tempus futurum sit in potentia & tempus præteritum non sit in actu nec in potentia , oportet quòd tempus præteritum inquireamus in compositione temporis præsentis & futuri, & in compositione
ne

192 *B. Raym. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
ne actualitatis & potentiae; quia, cum
tempus praeteritum sit in *esse*, oportet
quod sit in compositione quatuor
rerum praedictarum, quoniam non est
simpliciter in se, nec in ulla earum.

3. Igitur, cum hoc ita sit, *Domine*,
secundum hoc figurantur humano
intellectui *tres figurae* in quibus
oportet inquiri terminationes amoris,
quarum *prima* est figura actualitatis &
temporis praesentis, *secunda* figura po-
tentiae & temporis futuri, & *tertia* fi-
gura in qua stat tempus praeteritum
quod exit compositè ex duabus praedi-
ctis figuris quae sunt simplices respectu
hujus tertiae.

4. b. *O Domine DEUS, qui letificas
& honoras omnes memorias quae Te me-
morant! Prima figura formatur ex ac-
tu & tempore praesenti: unde dicimus
quod Petrus amet Te tunc quando Te
memorat & intelligit & amat, & haec
figura amoris est in actu & in praesen-
ti, eò quod Petrus aliud non memo-
ret nec intelligat nec amet nisi Te
tantum.*

5. Igi-

5. Igitur, cùm hoc ita sit, secundùm hoc significatur, *Domine*, quòd amor quem Petrus habet erga Te non sit intra terminos temporis futuri nec potentiæ, imò sit intra terminos actualitatis & temporis præsentis: igitur, secundùm hoc significantur & figurantur humano intellectui duæ terminationes diversæ, quarum una est terminatio intra quam amor est terminatus & alia est terminatio extra quam amor est terminatus: unde terminatio intra quam amor continetur est prima figura, & terminatio extra quam amor continetur est secunda figura.

6. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, beata est anima quæ suum amorem facit esse terminatum intra primam figuram & extra secundam; quia, quando anima intra primam figuram Te memorat & intelligit & vult, tunc non habet ullum medium inter Te & suam memoriam & suum intellectum & suam voluntatem, in hoc

N

quòd

194 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
quòd actualiter & præsentialiter non memoret nec intelligat nec velit nisi Te tantum; &, quia non est medium inter Te & memoriam & intellectum & voluntatem animæ, recipit ipsa anima ita gratiam & benedictionem á Te, memorando & intelligendo & volendo Te, sicut oculi recipiunt lucem & splendorem à sole quando ipsum aspiciunt.

7. c. *O Glorioso Domine, qui beneficis & dirigis omnes intellectus qui Te intelligunt! Secunda figura formatur ex potentia & tempore futuro: unde ponamus, quòd Petrus amet Te cras, & dicimus quòd amor quem Petrus habebit erga Te cras, sit hodie terminatus intra tempus futurum & intra potentiam & extra primam figuram, quoniam Petrus cras faciet secundam figuram devenire ad primam.*

8. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia per hoc, quòd Petrus hodie non memoret nec intelligat nec amet Te & sit ei prædestinatum memorare

morare & intelligere & amare Te cras, figuratur humano intellectui quòd amor qui est in potentia & in tempore futuro, sit terminatus intra potentiam & tempus futurum, & extra actualitatem & tempus præsens; quia, sicut sensualiter longitudo & latitudo & profunditas sunt terminatæ intra corpus quod componunt, ita intellectualiter amor est terminatus intra secundam figuram quando actualitas & tempus præsens non sunt in memoria & intellectu & voluntate; &, sicut unum corpus est terminatum extra longitudinem & latitudinem & profunditatem alterius ipsum tangentis, ita secunda figura est terminata extra terminos primæ.

9. Igitur, cùm hoc ita sit, *Domine*, per hoc significatur humano intellectui, quòd amor qui est terminatus intra secundam figuram, nihil valeat respectu amoris qui est terminatus intra primam, & hoc idem est de malo amore quia multò vilior & pe-
jor

jor est quando est in prima figura, quàm quando est in secunda; quoniam, sicut forma actualis perfectiùs possidet materiam quàm forma potentialis, ita amor perfectiùs est figuratus in prima figura quam in secunda: igitur, cùm hoc ita sit, beati sunt qui properant quantum possunt, ut forma amoris quæ est in secunda figura sit terminata intra primam figuram.

10. d. *Misericors Domine, qui in amoras & aggratias omnes voluntates quæ Te amant! Tertia figura est compositio quam faciunt ambæ predictæ figura: unde dicimus quòd hæc figura componatur & formetur ex quinque rebus scilicet ex actualitate & potentia & tempore præsentis & futuro & præterito; & tota hæc compositio & figura dividitur in sex terminationes amoris, quarum prima est quando Petrus qui est in die sabbati habuit amorem erga Te in die veneris, &, quia in die sabbati non memorat nec intelligit nec amat id quod in die veneris memoravit*

moravit & intellexit & amavit, propterea hæc figura amoris in die sabbati datur & attribuitur tempori præterito, quod non posset esse in figura sinè quinque rebus ex quibus tertia figura est composita.

11. Nam amor, quem Petrus qui est in die sabbati habuit in die veneris, non est simpliciter in actu nec in potentia, nec in tempore presenti nec in futuro nec in tempore præterito, & hoc est quia tempus præteritum non est in actu nec in potentia sed per compositionem omnium quinque rerum stat in figura in die sabbati; quoniam, si non esset tempus à die veneris usque ad diem sabbati, non posset generari tempus præteritum in die sabbati, eò quòd sinè tempore præsentis & futuro & præterito, & sinè actu & potentia nulla memoria possit oblivisci nec ullas intellectus possit ignorare nec ulla voluntas possit disamare in die sabbati id quod fuit memoratum & intellectum & amatum in die veneris.

12. Un-

12. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*; quia, sicut longitudo non posset figurari in corpore sine latitudine & profunditate, ita in die sabbati non posset figurari amor quem Petrus habuit die veneris sine actu & potentia & tempore presentis & futuro: igitur, sicut in homine cholero formatur cholera in figura per magnam abundantiam caloris & siccitatis, ita in compositione quinque rerum predictarum formatur tempus prateritum per absentiam actualitatis & potentiae & temporis presentis & temporis futuri; & sicut homini cholero attribuitur humor cholericus ratione abundantiae cholerae, licet in eo etiam sint humores contrarii cholerae, ita tempori praterito attribuitur tota compositio quae format tertiam figuram in hac prima terminatione amoris.

13. c. *O Juste Domine, qui timore & amore purificas conscientiam tui servi! Secunda terminatio amoris dicitur de Petro qui est in die sabbati & amat Te*
in

Lib.V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXIV. 199
in die sabbati in quantum fuit tuus a-
mator in die veneris: unde hæc figu-
ra amoris formatur in die sabbati per
amorem quem Petrus erga Te habuit
in die veneris, quia Petrus qui habu-
it amorem erga Te in die veneris &
in die sabbati, non memorat nec in-
telligit nec vult ullam rem quæ sit
contraria amanti diei veneris, licet in
die sabbati non memoret nec intelli-
gat Te ratione aliquarum rerum, quas
indiget memorare & intelligere & vel-
le secundum suas necessitates, ta-
men non est privatus amore diei ve-
neris.

14. Unde, sicut anima hominis dor-
mientis habet actualiter intra se me-
moriã & intellectum & voluntatem,
licet forma memorandi & intelligendi
& volendi sit in potentia, ita, *Domi-*
ne, amor quem Petrus habuit erga
Te in die veneris est actualiter & præ-
sentialiter in sua anima in die Sabba-
ti, dummodo Petrus non memoret
nec intelligat nec amet res contrari-
as

as illis, quas memoravit & intellexit & amavit in die veneris; sed, sicut forma memorandi & intelligendi & volendi non apparet in anima hominis dormientis, ita amor quem Petrus habuit in die veneris non apparet nec demonstratur Petro in die sabbati, cò quòd sua anima non memoret nec intelligat amorem quem habuit in die veneris.

15. *Vere Domine!* Si amor qui fuit in Petro in die veneris privaretur in eò in die sabbati, non esset differentia inter Petrum qui Te amavit in die veneris, & non Te disamat die sabbati, & Guilielmum qui Te amavit in die veneris & Te disamat in die sabbati, memorando & intelligendo & volendo oppositum diei veneris; & si æquè privaretur amor diei veneris in die sabbati in Petro per diversitatem, sicut in Guilielmo per contrarietatem, sequeretur quòd Tu non esses justus: igitur, cum Tu, *Domine*, sis justus, significatur quòd Petrus qui amavit Te
in

in die veneris non privetur amore diei veneris in die sabbati, licet non memoret nec intelligat amorem diei veneris : igitur , cum hoc ita sit , secundum hoc significatur quod amor non privetur de una die in aliam per diversum memorare & intelligere & velle, sed solum per contrarium.

16. f. *Suavis Domine simplex amoro-
se! Tertia terminatio amoris dicitur de
Petro qui est in die sabbati & amabit
Te in die dominica memorando & in-
telligendo & amando id quod memora-
vit & intellexit & amavit die vene-
ris : unde dicimus quod amor, quem
Petrus qui est in die sabbati habebit
in die dominica, sit terminatus in
tempore futuro, in quo est potentiali-
ter in figura in die sabbati.*

17. Unde amor qui est potentia-
liter in Petro in die sabbati, *Domine*,
est terminatus in omnibus tribus
figuris; quia, eò quod Petrus non di-
samaverit in die sabbati id quod a-
mavit in die veneris, oportet quod a-
mor

202 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
mor quem habuit in die veneris, sit actualiter in eo in die sabbati, & oportet quòd amor quem ipse erga Te habebit in die dominica sit in eo potentialiter in die sabbati, qui amor potentialis est compositus ex tempore præterito diei veneris, & ex tempore præsentis diei sabbati, & ex tempore futuro diei dominicæ: igitur, cum hoc ita sit, amorem diei dominicæ oportet esse terminatum intra tres terminations, scilicet intra diem veneris, & diem sabbati, & diem dominicam; intra diem veneris quia Petrus amabit die dominica id quod amavit die veneris, intra diem sabbati, in hoc quòd amor diei veneris sit in eo actualiter, intra diem dominicam in hoc quòd forma amoris quæ est in potentia in die sabbati erit in actu in die dominica.

18. Sed amor, quem Petrus habuit erga Te, *Domine*, in die veneris, non est actualiter in memoria nec in intellectu nec in voluntate ipsius in
die

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXII. 203
die sabbati, in hoc quòd tota illa die
aliam rem memoret & intelligat &
amet; sed, quia Petrus tota die sab-
bati non memorat nec intelligit nec
amat ullam rem quæ sit contraria a-
mori diei veneris, propterea amor diei
veneris est actualiter & præsentialiter
in anima ipsius in die sabbati, & amor
potentialis diei dominicæ est in die
sabbati præsentialiter & actualiter;
quia, nisi amor potentialis esset in
tempore præsenti & in actualitate in
die sabbati, destrueretur forma poten-
tialis in die sabbati & forma actualis
in die dominica.

19. g. *Amate Domine honorate gra-
tiose gloriose! Quarta terminatio amo-
ris dicitur de Petro qui in die martis
disamat id quod amavit in die veneris in
hoc quòd in die lune peccaverit & suum
memorare & intelligere & velle fuerit con-
trarium illi memorare & intelligere &
velle quòd habuit à die veneris usque ad
diem lune: igitur, cum hoc ita sit,
forma amoris diei veneris & sabbati
&*

204 *B. Ray. Lulli Lib. Contempl. Vol III.*
& dominicæ est privata in die lunæ &
in die martis ; &, hæc privatio non
est potentialiter in tempore præterito
nec in futuro in die lunæ & martis,
sed est actualiter & præsentialiter in Pe-
tro in die lunæ & martis.

20. Igitur, cùm hoc ita sit, *Do-
mine*, sicut amor quem Petrus habu-
it in die veneris fuit formatus in eo
in die sabbati, licèt ipse non memo-
raret nec intelligeret id quod amavit
in die veneris, ita disamor & male-
volentia & peccatum habent figuram
in anima Petri in die martis, postquam
in die lunæ peccavit & disamavit con-
tra amorem diei veneris : unde, licèt
Petrus in die martis non memoret nec
intelligat nec amet peccatum quod
memoravit & intellexit & amavit die
lunæ, tamen non est excusatus ab ip-
so, eò quòd sua anima non memora-
verit nec intellexerit nec voluerit con-
trarium diei lunæ

21. Unde benedictus sis, *Domine*,
DEUS ; quia, sicut corpus vegetatum
vel

Lib. V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXIV. 205
vel animatum terminant generatio & corruptio, ita amorem qui fuit in Petro à die veneris usque ad diem dominicam terminavit privatio per disamorem quem Petrus habuit à die lunæ usque ad diem mercurii; & , sicut una forma non potest generari sinè corruptione alterius, ita amor quem Petrus habuit erga Te non potest devenire in *esse*, quousque sit privatus disamor quem Petrus habuit in die lunæ & in die martis.

22. h. *Vere Domine, qui meam mentem in amoras & dirigis! Quinta terminatio amoris dicitur de Petro qui est in die mercurii, & amat id quod amavit in die veneris: unde dicimus quòd Petrus in die mercurii memoret & intelligat & amet id quod memoravit & intellexit & amavit in die veneris, & memoret & intelligat peccata quæ fecit in die lunæ & disamet illa peccata, & pœniteat illorum & petat misericordiam à Te ut ei remittantur, &*

206 *B. Ray Lulli Lib. Contempl. Vol. III.*
& amet tuam Justitiam & tuam Misericordiam & alias tuas virtutes.

23. Igitur cum hoc ita sit, *Domine*, amorem, quem Petrus habuit erga Te in die veneris & in die sabbati & in die dominica intra animam, terminavit disamor quem habuit in die lunæ & in die martis, & amor quem Petrus habet erga Te in die mercurii & in die jovis terminat disamorem quem habuit in die lunæ & in die martis: igitur, sicut disamor diei lunæ & martis privavit amorem diei veneris & sabbati & dominicæ, ita amor diei mercurii & jovis privat disamorem diei lunæ & martis.

24. Unde benedictus sis, *Domine DEUS*, quia per hanc quintam terminationem incedunt homines qui quandoque Te amant & quandoque Te disamant, & sunt similes canibus qui iterum manducant id quod evomuerunt, & quicumque sit finis in eo figuratur & terminatur amor vel disamor; & quia figura in fine est intra finem &

ex-

extra terminaciones præteritas & formatas in tempore præterito, propterea si moriantur in bono statu Tu eis confirmas amorem qui est figuratus in fine; &, si moriantur in malo statu, eis confirmas figuram difamoris in ultima figura & terminatione, & ex his confirmationibus sequitur in eis gloria vel pœna perdurabilis.

25. i. *Dormine, qui me tenes in languoribus & tormentis prolongando mea desideria! Sexta terminatio est temporis: unde dicimus quòd, sicut amor terminatur in tempore, secundùm quod probavimus per quinque terminaciones prædictas, ita tempus terminetur in amore vel difamore per hanc sextam terminationem; quia, sicut amor Petri fuit terminatus in tempore à die veneris usque ad diem lunæ, & difamor fuit terminatus à die lunæ, usque ad diem mercurii, ita tempus terminatur in amore vel difamore hominis morientis.*

26. Nam, sicut in hac præsentì vita

ta

ta amor vel difamor terminatur & finitur in tempore eò quòd tempus sit majus illò , ita , *Domine* , in alio sæculo terminatur tempus in amore vel difamore, eò quòd amor vel difamor sit major tempore ; & ratio , quare in alio sæculo tempus est terminatum , est quia nec amor nec difamor alteratur de potentia in actum nec de actu in potentiam , imò stat actualiter de præfenti sine futuro & præterito, & finè die, & feptimana, & mense, & anno.

27. Igitur , cùm hoc ita fit , *Domine* , fecundùm hoc significatur humano intellectui quòd Sancti gloriæ non habeant suum amorem terminatum in tempore , quia aliter tempus haberet majorem quantitatem quàm fuis amor , & tunc amor haberet finem ; & , fi ita effet , gloria effet finita , quod est impossibile : igitur , cùm amor , *Domine DEUS* , fit adeò nobilis & bonus in fe & fit major & durabilior in gloria quàm tempus ,
quid

quid faciunt homines hujus mundi quare non laborant ad habendum amorem cui tempus non erit æquale nec majus? & quare perversi peccatores in hoc mundo non fugiunt à difamore qui in inferno est odium & malevolentia infinita?

28. K. *O Domine, qui es perfectio mearum perfectionum & honoratio mearum honorationum!* Beati sunt qui amorem primæ figuræ recondunt & ponunt in tertia figura amoris; quia, quò plus amoris ponit & recondit homo in tertia figura, eò plus amoris invenit in perdurabili gloria; quoniam Petrus, quò pluribus diebus septimanæ possidet amorem in sua memoria & intellectu & voluntate, memorando & intelligendo & volendo Te, & quò fortior & major & ferventior est sua memoria & suus intellectus & sua voluntas in honorando Te & in serviendo Tibi, eò majorem & virtuosiores amorem habebit in gloria: igitur, cum omnis
O ho-

homo possit tantum amare quantum velit, & possit primam figuram recondere & custodire in tertia, quomodo potest esse quòd in hoc mundo faciat & tractet aliud quàm congregare & recondere amorem in tertia figura?

29. *Juste Domine!* Sensualiter sentimus & intellectualiter intelligimus non esse in hoc mundo ullam rem quæ adeò frequenter & adeò vehementer torqueat hominem, & det ei passionem, sicut ira & malevolentia: igitur, cum ira & malevolentia, *Domine*, sint adeò mala res, maledicti sunt qui in hoc mundo eas figurant frequenter in prima figura & eas recondunt in tertia; quia, quò plus illas formant in prima figura & recondunt in tertia, eò plus torquentur in alio sæculo.

30. Tibi, *Domine DEUS gloriose*, agit laudes & gratias tuus servus, filius tui viri & tuæ ancillæ, & Te orat & benedicit humiliter genuflexus

COR-

Lib.V. Dist. XXXIX. Cap. CCCXIV. 211
corde devoto & oculis lacrymosis
laudando & amando Te, quia fecisti ei
gratiam & honorem & adjutorium in
perficiendo hanc Distinctionem *de A-*
more, & confidit in Te, quòd pro
tuo benigno placito facies ei gratiam
& adjutorium & honorem, ut perdu-
cat ad finem & complementum cum
tribus terminationibus amoris Distinc-
tionem *de Oratione*, quæ sit ad glo-
riam & honorem Tuû, qui
es noster gloriosus
DEUS.

INDEX

TITULORUM TOMI XII.

VOLUMEN III.

LIBER V.

DISTINCTIO XXXIX.

De Amore.

- Cap. 305. Quomodo pater & filius & maritus & uxor & cognati & vicini & domini & servi & extranei amant se ad invicem. fol. 3.
306. Quomodo homo amet se ipsum. 23.
307. Quomodo homo amet suum amicum. 43.
308. Quomodo homo amet suum inimicum. 61.

309.

CAP. 309. Quomodo homo cognoscat
quinam amor sit perfectus & qui-
nam defectuosus. fol. 81.

310. Quomodo homo inquiret for-
mam amoris. 105.

311. Quomodo homo amet ha-
bere cognitionem de forma pa-
radisi. 127.

312. Quomodo homo cognoscat
magnam bonitatem quæ est in
amore. 150.

313. Quomodo homo amet ha-
bere cognitionem de forma vi-
giliae & dormitionis & som-
ni. 170.

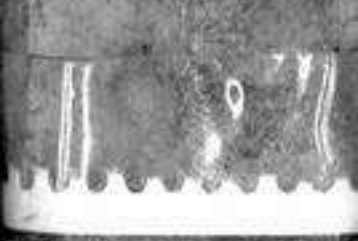
314. Quomodo homo sit termina-
tus in tempore & tempus in a-
more. 191.

ERRATA CONTENTA IN HOC
tomo.

F Ol. 15. num. 19. lin. 7. se pri-
ma. dic. se, primâ. f. 16. lin. 4.
& se prima. dic. & se, primâ. f. 20.
num. 26. lin. 8. deminus. dic. domi-
nus. f. 22. num. 30. lin. 6. avimæ. dic.
animæ. f. 23. lin. 6. muudum. dic. mun-
dum. f. 35. num. 20. lin. 9. iutel-
lectum. dic. intellectum. f. 40. num.
27. lin. 1. virtuoosa. dic. virtuosa. f.
69. lin. 4. patientia. dic. patientiæ.
f. 71. num. 17. lin. 4. volunrate. dic.
voluntate. f. 78. num. 26. lin. 10.
mottificare. dic. mortificare. f. 81. lin.
7. occidentali. dic. accidentalī. f. 82.
num. 3. lin. 3. sequantur. dic. sequa-
tur. f. 124. num. 27. lin. ultima. dæ-
mon m. dic. dæmonum. f. 145. num.
25. li. 10. in corporali. dic. incorporali.

LIBRARY

R. L. L. L. L.

663

